

به نام خدا

[Www.Iranluxir.com](http://www.Iranluxir.com)

کتاب آموزش بورس آسان

مبتدی تا پیشرفته

دوره های آموزش مجازی آسان برای همه

09395050458

iranLuxir.com

[Www.Iranluxir.com](http://www.Iranluxir.com)

Iranluxir@gmail.com

[Https://t.me/Iranluxirbot](https://t.me/Iranluxirbot)

[Https://telegram.me/Iranluxir](https://telegram.me/Iranluxir)

[Https://instagram.com/Iranluxir](https://instagram.com/Iranluxir)

بهار 1399

بورس چیست؟

قبل از آنکه به توضیح بورس بپردازیم، بهتر است ابتدا یادآوری کنیم که بازار چیست

در یک تعریف ساده، بازار مکانی هست که در آن خرید و فروش صورت می‌گیرد. هرگاه شرایطی برقرار شود که بین خریدار و فروشنده رابطه برقرار شود و معامله‌ای صورت بگیرد بازار تشکیل شده است

در بازار به‌طور کلی ۲ نوع دارایی مورد معامله قرار می‌گیرد

..... الف- دارایی فیزیکی: مانند زمین، ساختمان، انواع کالا و

... ب- دارایی مالی: دارایی‌های اسنادی مانند سهام، اوراق مشارکت و

:حالا با توجه به آنچه از بازار دانستیم، به تعریف بورس می‌پردازیم

بورس نهاد سازمان‌یافته‌ای است که از جمله ارکان عمده و اساسی در بازار سرمایه محسوب می‌شود. کارکردهای اصلی آن به قرار زیر است

مدیریت انتقال ریسک

شفافیت بازار

کشف قیمت

ایجاد بازار رقابتی

جمع‌آوری سرمایه‌ها و پس‌اندازهای کوچک برای تامین سرمایه مورد نیاز برای

فعالیت‌های اقتصادی

بازار بورس

در بازار بورس، کالاهای مختلفی مورد معامله قرار می‌گیرد و بر همین اساس بازار بورس به ۳ دسته کلی تقسیم می‌شود:

بورس کالا: بورس کالا، بازار متشکل و منسجمی است که تعداد زیادی از فروشندگان، کالای خود را عرضه و کالای مربوطه پس از بررسی‌های کارشناسی و قیمت‌گذاری توسط کارشناسان آن بازار، به خریداران ارائه می‌شود. در این بورس معمولاً مواد خام و مواد اولیه مورد معامله قرار می‌گیرد. هر بورس کالایی را با نام کالایی که در آن معامله می‌شود می‌شناسند. مثلاً بورس نفت، بورس گندم و... بورس کالا خود به بازار فیزیکی و بازار ابزار مشتقه تقسیم می‌شود.

بورس ارز: خرید و فروش پول‌های خارجی در این بورس انجام می‌شود. البته این نوع بورس در ایران فعال نیست.
بورس اوراق بهادار: در این نوع بورس دارایی‌هایی مانند سهام، اوراق مشارکت و... مورد معامله قرار می‌گیرد.

در ایران به بازار خرید و فروش اوراق بهادار که بطور رسمی و دائمی در محل معین تشکیل می‌شود، بورس اوراق بهادار گفته می‌شود.

چرا برای سرمایه‌گذاری بورس را انتخاب کنیم؟

همه ما عموماً به دنبال آن هستیم تا پول خود را در جایی سرمایه‌گذاری کنیم که سود بیشتری را نصیبمان کند. در عین حال از قانونی بودن محلی که در آن سرمایه‌گذاری می‌کنیم مطمئن باشیم. از دیگر نکاتی که مورد نظر قرار می‌دهیم، شفافیت اطلاعات در خصوص سرمایه‌گذاری مورد نظر، سرعت و سهولت نقدشوندگی سرمایه است. بنابراین به طور خلاصه می‌توانیم بگوییم که در انتخاب روش سرمایه‌گذاری، موارد زیر برای ما مهم است:

کسب سود بیشتر نسبت به سایر روش‌های سرمایه‌گذاری

حصول اطمینان از قانونی بودن روش سرمایه‌گذاری
اطلاع از بازار مورد نظر در هر زمان (وجود شفافیت در بازار)
قابلیت نقدشوندگی سریع و راحت

بورس از جمله مواردی است که علاوه بر پوشش اهداف ذکر شده، منجر به بهرمندی کل جامعه از سرمایه‌گذاری‌های انجام شده نیز می‌شود که از آن جمله می‌توان به ایجاد اشتغال اشاره کرد.

فواید بورس برای سرمایه‌گذاران:

الف) ایجاد درآمد: مهم‌ترین هدف یک سرمایه‌گذار کسب درآمد است. سرمایه‌گذاران در بورس به ۲ روش می‌توانند درآمد کسب کنند.

پرداخت سود نقدی ناشی از فعالیت شرکت‌ها؛ شرکت‌هایی که سهامشان در بورس عرضه شده است، بخشی از سود ناشی از فروش محصولات خود را بین سهامداران تقسیم می‌کنند. در نتیجه سرمایه‌گذارانی که سهام این شرکت‌ها را دارند، از این طریق کسب درآمد می‌کنند. این سود به صورت سالیانه به سهامداران پرداخت می‌شود.

کسب درآمد ناشی از افزایش قیمت سهام؛ قیمت سهام شرکت‌ها به دلیل فعالیت‌های مفید و اثربخش مدیرانشان، می‌تواند افزایش یابد. افزایش قیمت سهام این شرکت‌ها موجب ایجاد درآمد برای سهامداران آن خواهد شد.

ب) قابلیت نقدشوندگی: زمانی که فرد در بورس سرمایه‌گذاری می‌کند، اگر به پول خود نیاز پیدا کند، سریع‌تر از سرمایه‌گذاری‌های دیگر می‌تواند سهام یا سرمایه خود را به پول نقد تبدیل کند. فرض کنید فردی با خرید ماشین، زمین یا مسکن سرمایه‌گذاری کرده است، تبدیل هر کدام از این سرمایه‌ها در زمانی که فرد نیاز فوری به پول خود دارد، زمان‌بر بوده و به راحتی انجام نمی‌گیرد. اما سهام خریداری شده در هر روز کاری قابلیت فروش را خواهد داشت مگر آنکه نماد سهم به دلایل معمولی (مانند برگزاری مجمع عمومی سالانه) بسته شده باشد که عموماً مدت زمان توقف و بازگشایی نماد طبق قانون مشخص است.

ج) اطمینان از محل سرمایه‌گذاری و شفافیت بازار: کلیه فعالیت‌های بورسی با توجه به مجوز قانونی مربوط به خود و با نظارت یک نهاد ناظر تحت عنوان "سازمان بورس و اوراق بهادار"

به فعالیت می‌پردازند. شرکت‌های بورسی بر اساس قانون موظف هستند اطلاعات مجاز خود را به‌طور مرتب و دوره‌ای در اختیار خریداران و فروشندگان قرار دهند. این امر منجر به شفافیت بازار شده و سرمایه‌گذاران می‌توانند با اطمینان بیشتری اقدام به معامله کنند.

د) هدایت سرمایه‌های سرگردان به سمت سرمایه‌گذاری‌های متمرکز و هدفمند

ه) استفاده از پس‌اندازهای کوچک و خرد افراد به هر میزان در سرمایه‌گذاری‌های بزرگ

و) ایجاد بازار دائم و مستمر که امکان سرمایه‌گذاری بلند مدت و کوتاه مدت را برای سرمایه‌گذاران فراهم می‌آورد.

ز) وجود اوراق بهادار با ریسک و بازدهی مختلف برای سرمایه‌گذاران با هر سطح ریسک‌پذیری

نگاهی به تاریخچه بورس در ایران و جهان

واژه بورس از نام خانوادگی شخصی به نام "واندر بورس" اخذ شده که در اوایل قرن چهاردهم در شهر بروژ بلژیک میزیسته و صرافان شهر در مقابل خانه او گرد هم می‌آمدند و به دادوستد کالا، پول و اوراق بهادار می‌پرداختند. این نام بعدها (1309) به کلیه اماکنی اطلاق شد که محل دادوستد پول، کالا و اسناد مالی و تجاری بوده است. رشد بورس سهام و جافتادن آن در عملیات تجاری و اقتصادی، با انقلاب صنعتی اروپا و شکوفایی اقتصادی تازه متحول شده آن همراه بوده است.

اولین بورس معتبر دنیا، در سال 1611 در شهر آمستردام تشکیل شد و کمپانی معروف هند شرقی سهام خود را در آن بورس عرضه کرد. بورس آمستردام امروزه نیز یکی از منابع مهم تأمین سرمایه در سطح بین‌المللی است. نکته قابل توجه آن است که در هنگام افزایش قابل ملاحظه معاملات سهام، کشورهای اروپایی نظیر انگلستان، آلمان، سوئیس، قوانین و مقررات ناظر بر معاملات سهام و ضمانت‌های اجرایی لازم برای آن را وضع کردند تا از هرگونه تقلب و پایمال شدن حقوق صاحبان سهام جلوگیری شود.

بورس اتریش در وین در سال 1771 افتتاح شد که عمدتاً به معاملات اوراق قرضه دولتی جهت تامین مالی جنگ میپرداخت. بورس اتریش در پایان قرن 19 میلادی 2500 سهم را در تابلوی خود داشت و یکی از مهمترین مراکز مالی اروپا به شمار میرفت.

در لندن معامله‌گران در بورس جهت انجام معامله در قهوه‌خانه گرد هم میآمدند. برای نظم بخشیدن به بازار، قهوه‌خانه نیوجانانتان در سال 1698 به بورس اوراق بهادار تبدیل شد. بورس نیویورک در اواخر قرن هجدهم (1792) تأسیس شده و با وجود رقبای دیگر، از نظر حجم معاملات و اهمیت در بازار سرمایه آمریکا، در مقام اول قرار دارد. در آمریکا، اولین محل شناخته شده به عنوان بورس اوراق بهادار، در نیویورک و در محوطه‌های در زیر سایه درخت نارون بزرگی در "وال استریت" بود که بعدها به قهوه‌خانه‌های در همان نزدیکی انتقال یافت.

بورس وال استریت با جمع‌آوری مبالغی به عنوان ورودیه از دلالتان (کارگزاران) و گسترش عملیات، تقویت شد و به مجتمع تجاری عظیمی مبدل گردید که بعدها به نام "بورس سهام نیویورک" به ثبت رسید. در حال حاضر تعداد کارگزاران این بورس به چند هزار شخص حقیقی و حقوقی بالغ می‌گردد. در حال حاضر در اغلب کشورهای دنیا، بورس‌های اوراق بهادار فعالیت می‌کنند.

سابقه بورس در ایران

فکر اصلی ایجاد بورس اوراق بهادار در ایران، به سال 1315 بر می‌گردد. در این سال، یک کارشناس هلندی و یک کارشناس بلژیکی به منظور بررسی و اقدام در مورد تهیه و تنظیم مقررات قانونی ناظر بر فعالیت بورس اوراق بهادار، به ایران آمدند. اما مطالعات آن دو با آغاز جنگ جهانی دوم متوقف گردید. پس از کودتای 28 مرداد 1332، مجدداً در سال 1333 مأموریت تشکیل بورس اوراق بهادار به اتاق بازرگانی و صنایع و معادن، بانک مرکزی و وزارت بازرگانی وقت محول گردید.

این گروه پس از دوازده سال تحقیق و بررسی در سال 1345، قانون و مقررات تشکیل بورس اوراق بهادار تهران را تهیه و لایحه مربوطه را به مجلس شورای ملی ارسال داشتند که این لایحه در اردیبهشت سال 1345 تصویب شد. با ورود سهام بانک صنعت و معدن و نفت پارس، در بهمن ماه 1346 فعالیت بورس اوراق بهادار تهران آغاز شد. متعاقب آن اوراق

قرضه دولتی، اسناد خزانه و اوراق قرضه سازمان گسترش مالکیت صنعتی و اوراق قرضه عباس آباد به بورس راه یافتند.

طی یازده سال فعالیت بورس قبل از انقلاب اسلامی، تعداد شرکتها، بانکها و شرکتهای بیمه پذیرفته شده در بورس از شش بنگاه اقتصادی با سرمایه 6/2 میلیارد ریال به 105 بنگاه با سرمایه ای بیش از 230 میلیارد ریال در سال 1357 افزایش یافت. همچنین ارزش مبادلات در بورس از 15 میلیون ریال به بیش از 150 میلیارد ریال در سال 1357 افزایش یافت. در سالهای پس از پیروزی انقلاب اسلامی و با تحولات پیش آمده از جمله: 1) تصویب لایحه قانون اداره امور بانکها، 2) ملی شدن شرکتهای بیمه، 3) تصویب قانون حفاظت و توسعه صنایع و 4) تملک بسیاری از بنگاههای اقتصادی توسط دولت که همه آنها نشأت گرفته از روحیه مخالفت با نظام سرمایه داری بود که بعدها اقتصاد ما را به اقتصاد سوسیالیستی نزدیک ساخت و همچنین 5) جنگ هشت ساله، تعداد شرکتهای پذیرفته شده در بورس از 105 شرکت در سال 1357، به 56 شرکت تقلیل یافت. دوره رکود بورس که از سال مزبور آغاز گردیده بود تا سال 1367 ادامه یافت.

از سال 1368 و در چهارچوب برنامه پنج سال اول توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی، تجدید فعالیت بورس به عنوان پیش زمینه اجرای خصوصی سازی، جذب و گردآوری پساندازها و هدایت آن در جهت سرمایه گذاری آغاز گردید. طی سالهای پس از تجدید حیات بورس تاکنون، فعالیت بورس فراز و نشیبهای متعددی از جمله رکود سالهای 1371 تا 1373 و 1375 تا 1378 و افت و خیزهای مقطعی ناشی از بحرانهای سیاسی مربوط به جنگ افغانستان و عراق را تجربه نموده است.

از ابتدای سال 1376، بورس اوراق بهادار تهران دور تازه ای از فعالیت را به خود دیده است. اقدامهای انجام شده در راستای بازسازی ساختار سازمانی و مدیریتی، بکارگیری نوآوریهای فنی و تخصصی، اصلاح رویههای مقرراتی و نظارتی، فراهم آوردن زمینه ارتقای کارایی و اصلاح کارکرد بازار و کوشش برای هماهنگ سازی سیاست گذاری ها با نیازهای واقعی بازار سرمایه، در مرکز توجهات و برنامه های اصلاح ساختاری سازمان بورس اوراق بهادار قرار داشته است. البته برخی از این اصلاحات به دلیل نبود ظرف قانونی مناسب، متوقف مانده بود.

گام بلند اصلاح قانون بورس اوراق بهادار پس از چهل سال یعنی در آذر ماه سال 1384 با تصویب قانون جدید بازار اوراق بهادار توسط مجلس شورای اسلامی، برداشته شد. قانون جدید بازار اوراق بهادار نسبت به قانون قبلی دارای نقاط قوت زیادی است، از جمله: تفکیک

مقام عملیات از نظارت، ساماندهی بازار اولیه، ایجاد تنوع در ابزارهای مالی و نظارت قانونمند بر ارکان و نهادهای فعال در بازار سرمایه.

در حال حاضر تعداد شرکتهای پذیرفته شده در تابلوهای بورس بیش از 336 شرکت و ارزش بازار بورس اوراق بهادار تهران نزدیک به 65 میلیارد دلار است.

شاخص بورس:

به طور کلی شاخصها در بورس برای بررسی و ارزیابی وضعیت گذشته و وضعیت فعلی بورس از جنبه های مختلف و همین طور پیش بینی روند آینده آن، شناسایی شدند. شاخصها و نوسانات آنها نقش مهمی در تصمیم گیری سرمایه گذاران ایفا می کنند. شاخص های بررسی انواع مختلفی دارند که هر یک وضعیت بورس را از جنبه خاصی بررسی می کنند.

شاخص کل

یکی از مهم ترین و کاربردی ترین شاخص های بورس است که مورد استفاده سرمایه گذاران قرار می گیرد. شاخص کل که به آن شاخص قیمت و بازده نقدی هم گفته می شود، نشان دهنده سطح عمومی قیمت ها و سود شرکت های پذیرفته شده در بورس است. تغییرات این شاخص بیانگر میانگین بازدهی سرمایه گذاران در بورس است. مفهوم شاخص کل را با یک مثال توضیح می دهیم؛

همان طور که گفتیم در آمد سرمایه گذاران (همان بازده سهام) در بورس از ۲ طریق به دست می آید؛ اول دریافت سود نقدی سالیانه و دوم تغییرات قیمت سهام در طول دوره سرمایه گذاری.

شما سهام شرکت الف را در ابتدای سال ۹۳ با قیمت هر سهم ۱۵۰ تومان خریدید. قیمت این سهم در پایان سال ۹۳ به ۱۸۰ تومان افزایش یافته است. شرکت در پایان سال ۱۵ تومان هم

سود نقدی به ازای هر سهم توزیع کرده است. شما در انتهای سال ۹۳ در مجموع به ازای هر سهم شرکت ۴۵ تومان سود از محل افزایش قیمت سهم و دریافت سود نقدی کسب کرده‌اید. بنابراین بازدهی سهام شما در پایان سال ۳۰٪ خواهد بود.

زیرا سرمایه شما از ۱۵۰ تومان به ۱۹۵ تومان رسیده است. تغییرات شاخص کل هم بیانگر میانگین بازدهی بورس است. یعنی شاخص کل بورس در ابتدای سال اگر ۲۰ هزار واحد باشد و در پایان سال با ۱۰ هزار واحد افزایش به ۳۰ هزار واحد برسد. به این معناست که میانگین بازدهی بورس از محل افزایش قیمت سهام شرکت‌ها و تقسیم سود نقدی در آن سال ۵۰٪ بوده است.

در شاخص کل توجه به ۲ نکته ضروری است:

۱- افزایش شاخص کل، لزوماً به معنای سودآوری سهام همه شرکت‌های بورسی نیست. همانطور که کاهش شاخص کل نیز لزوماً به معنای زیان سهام همه شرکت‌های موجود در بورس نیست.

۲- هر اندازه سبد سهام یک سرمایه‌گذار، متنوع‌تر و به ترکیب سهام موجود در بورس نزدیک‌تر باشد بازدهی سرمایه‌گذار به متوسط بازدهی کل بورس که توسط شاخص نشان داده می‌شود، نزدیک‌تر خواهد بود.

سهام:

سرمایه هر شرکت سهامی عام، به قسمت‌های مساوی تقسیم می‌شود که به هریک از این قسمت‌ها "سهام" گفته می‌شود. قیمت اسمی هر سهم در ایران ۱۰۰۰ ریال است. این قیمت یا قیمت سهم که در بازار معامله می‌شود ارتباطی ندارد. سهام موجود در بورس و اوراق بهادار بر اساس حقوق دارنده آن‌ها به ۲ دسته تقسیم می‌شود:

۱- سهام عادی: دارندگان این نوع سهام مالکان نهایی شرکت هستند. مزایای این گروه از سهامداران شامل حق دریافت سود سهام، حق رای در مجامع عمومی عادی و فوق العاده، حق

تقدم خرید سهام جدید، حق باقی مانده دارایی پس از انحلال شرکت، حق اطلاع از فعالیت شرکت و ... است. لازم به ذکر است که سهام عادی می تواند بی نام یا بانام باشد.

۲- سهام ممتاز: دارندگان این سهام علاوه بر مزایای سهام عادی، در زمان انحلال شرکت نسبت به دارندگان سهام عادی در دریافت ارزش اسمی سهام خود الویت دارند. علاوه بر این سود سهام ممتاز پیش از سهام عادی پرداخت می شود.

شورای عالی بورس:

شورای عالی بورس، بالاترین رکن بازار اوراق بهادار است و مهم ترین وظیفه آن تصویب سیاست های کلان و خط مشی های بازار و همچنین اعمال نظارت بر اجرای قانون بازار اوراق بهادار است. اعضای شورای بورس شامل؛ وزیر امور اقتصاد و دارایی در سمت ریاست شورا، وزیر بازرگانی، رئیس بانک مرکزی، روسای اتاق بازرگانی و صنایع و معادن ایران و اتاق تعاون، رئیس سازمان بورس و اوراق بهادار در سمت دبیر شورا و سخنگوی سازمان، ۳ نفر خبره مالی از بخش خصوصی با مشورت تشکل های حرفه ای بازار به پیشنهاد وزیر امور اقتصاد و دارایی و تصویب هیئت وزیران، یک نفر خبره از بخش خصوصی به پیشنهاد وزیر ذی ربط و تصویب هیئت وزیران برای هر بورس کالایی.

سازمان بورس و اوراق بهادار:

سازمان بورس و اوراق بهادار (سبا) یک موسسه عمومی غیر دولتی است که به وسیله یک هیئت مدیره ۵ نفره که از میان کارشناسان بخش غیر دولتی که دارای حسن شهرت و تجربه در رشته مالی هستند با پیشنهاد رئیس شورا و تصویب شورا انتخاب می شوند، اداره می شود. براساس قانون بازار اوراق بهادار این نهاد ایجاد شده تا زیر نظر شورای عالی بورس به تدوین قوانین و مقررات و نظارت بر اجرای آنها و سایر وظایف تعیین شده در قانون بازار

بورس و اوراق بهادار می‌پردازد. به عبارت دیگر مقام ناظر در بازار اوراق بهادار ایران به دو نهاد شورای عالی بورس و سازمان بورس و اوراق بهادار تقسیم می‌شود

بورس اوراق بهادار تهران:

بورس اوراق بهادار یک شرکت سهامی عام انتفاعی است که عملیات اجرایی بازار اوراق بهادار را بر عهده دارد. از مهم‌ترین وظایف این نهاد می‌توان به مواردی از قبیل تشکیل، سازماندهی و اداره بازار اوراق بهادار، پذیرش اوراق بهادار، وضع و اجرای ضوابط حرفه‌ای و انضباطی برای اعضا و نظارت بر فعالیت آن‌ها و نظارت بر حسن انجام معاملات اوراق بهادار پذیرفته‌شده اشاره کرد. اداره بورس اوراق بهادار تهران بر عهده هیئت مدیره ۷ نفره است که اعضای آن را مجمع عمومی انتخاب می‌کند. اعضا برای مدت ۲ سال انتخاب می‌شوند. اداره امور اجرایی هم بر عهده مدیر عامل شرکت است که توسط هیئت مدیره انتخاب می‌شود.

بورس کالای ایران:

بورس کالا، بازار متشکل و منسجمی است که تعداد زیادی از عرضه‌کنندگان، کالای خود را در آن عرضه می‌کنند. این کالاها توسط کارشناسان قیمت‌گذاری شده و سپس به خریداران فروخته می‌شود. از مهم‌ترین اهداف بورس کالا می‌توان به موارد ذیل اشاره نمود:

۱- ایجاد بازاری قانونمند و سازمان یافته جهت تسهیل داد و ستد کالاها.

۲- سامان دهی بازار کالاها

۳- کشف شفاف قیمت کالاها بر اساس تعامل و تقابل عرضه و تقاضا و نیاز بازار .

۴- برقراری امکان اعمال مدیریت ریسک در بازار .

۵- امکان انجام معاملات نقد، نسبه، سلف، آتی و اختیار با استفاده از ابزار های نوین مالی.

۶- توسعه سرمایه گذاری و فراهم سازی تسهیلات مالی برای خرید و فروش.

۷- اطلاع رسانی درباره وضعیت بازار داخلی و خارجی کالاهای پذیرش شده

فرا بورس ایران:

بازار فرا بورس ایران تحت نظارت سازمان بورس و اوراق بهادار و با مجوز شورای عالی بورس به منظور توسعه صدور و مبادله ابزار های مالی تشکیل شده است. دستور العمل پذیرش و عرضه اوراق بهادار در فرا بورس ایران، در ۴ بازار صورت می گیرد؛ که در بازار اول، دوم و اوراق مشارکت، انواع اوراق بهادار پذیرفته و در بازار سوم، تنها عرضه اوراق بهادار انجام می شود.

تفاوت بازار فرا بورس ایران با بورس اوراق بهادار تهران:

۱- ورود به بازار های فرا بورس ایران در مقایسه با بورس اوراق بهادار تهران شرایط و الزامات کمتر و سهل تری برای پذیرش اوراق بهادار دارد. همچنین تنوع بازارها در فرا بورس نسبت به بورس بیشتر است (همانطور که در مطالب آشنایی با بازار سرمایه ایران (۱) و آشنایی با بازار سرمایه ایران (۲) آمد، در فرا بورس ۵ بازار؛ بازار اول، دوم، سوم یا عرضه، چهارم یا ابزار های نوین مالی و بازار پایه داریم و در بورس ۲ بازار؛ اول و دوم داریم).

۲- دستور العمل پذیرش اوراق بهادار در بورس اوراق بهادار تهران طبق "دستور العمل پذیرش اوراق بهادار در بورس تهران" مصوب اول دی ۱۳۸۶ انجام می‌شود. در حالی که پذیرش اوراق بهادار در فرابورس ایران بر مبنای دستور العمل جداگانه تحت عنوان "دستور العمل پذیرش، عرضه و نقل و انتقال اوراق بهادار در فرابورس ایران" مصوب ۲۵ فروردین ۱۳۸۸ صورت می‌گیرد.

3- قوانین استاندارد اقلام مورد مبادله در بازار فرابورس انعطاف پذیر می باشند یعنی قوانین معمولاً ناشی از توافق طرفین است.

نکته: حد نوسان مجاز روزانه بازار فرابورس همانند بازار بورس ± 5 درصد قیمت پایانی روز کاری قبل است.

شرکت مدیریت فناوری بورس تهران:

اصلی‌ترین وظیفه شرکت مدیریت فناوری بورس تهران، راهبری عملیاتی و فنی سامانه رایانه‌ای بورس است. تخصص اصلی این شرکت تجزیه و تحلیل هسته نرم‌افزارهای معاملات و طراحی و ساخت نرم‌افزارهای کاربردی روی آن است. ارائه خدمات رایانه‌ای و نرم‌افزاری به شرکت‌های بورس (اوراق بهادار، کالا، فرابورس و نظایر آن‌ها) از محورهای فعالیت این شرکت است.

شرکت سپرده‌گذاری مرکزی اوراق بهادار و تسویه وجوه:

سیستم شرکت سپرده‌گذاری مرکزی اوراق بهادار یک ساز و کار الکترونیکی است که نگهداری اوراق بهادار، ثبت و نقل و انتقال آن‌ها را بر عهده دارد. در این سیستم مالکیت اوراق بهادار بدون نیاز به مبادله فیزیکی گواهی سهام یا هر سند کاغذی دیگر هم‌زمان با انتقال اوراق از یک حساب به حساب دیگر تغییر می‌کند. این نهاد مالی، یکی از نهادهای اصلی بازار

سرمایه است که زیر نظر سازمان بورس و اوراق بهادار فعالیت می‌کند. هدف این نهاد تضمین امنیت و کارآمدی بازار اوراق بهادار از طریق بهینه‌سازی سازوکار، توسعه معاملات اوراق بهادار و تمرکز بر افزایش کارایی و کاهش هزینه‌های پایاپای و تسویه وجوه معاملات بر اساس قوانین و مقررات جاری کشور است. این شرکت در تاریخ ۵ دی ۱۳۸۴ در اداره ثبت شرکت‌ها و موسسات غیر تجاری تهران به ثبت رسیده است.

کانون کارگزاران:

کانون کارگزاران بورس و اوراق بهادار، یک تشکل خودانتظام است که با هدف تنظیم فعالیت‌های حرفه‌ای و نظم بخشیدن به روابط بین اعضاء تشکیل شده است. این نهاد مالی در راستای اجرای بند ۵، ماده‌های ۱ و ۵۳ قانون بازار اوراق بهادار مصوب اول آذر ۸۴ با تصویب هیئت مدیره سازمان بورس و اوراق بهادار در مهر ماه ۸۶ تاسیس شد. از جمله وظایف کانون کارگزاران می‌توان به مواردی همچون نظارت بر عملکرد اعضا و اشخاص وابسته، وضع و اجرای ضوابط و استانداردهای حرفه‌ای انضباطی برای اعضاء، برقراری و اجرای نظام مناسب برای رسیدگی به اختلافات اعضا، پیشنهاد تغییر سقف کارمزدها و نرخ خدمات اعضا و... اشاره نمود.

کارگزاران:

کارگزاران به عنوان نهاد واسطه بین خریداران و فروشندگان به معامله (داد و ستد) می‌پردازند و در مقابل، درصدی از ارزش ناخالص معامله را تحت عنوان حق (کارمزد) کارگزاری دریافت می‌کنند. شرکت‌های کارگزاری با اخذ مجوز از سازمان بورس و اوراق بهادار به ارائه خدماتی مانند مشاوره تخصصی، سبدگردانی، تاسیس صندوق‌های سرمایه‌گذاری، علاوه بر انجام معامله اوراق بهادار برای خریداران و فروشندگان می‌پردازند.

شرکت اطلاع‌رسانی و خدمات بورس:

شرکت اطلاع‌رسانی و خدمات بورس (سهامی خاص) وابسته به سازمان بورس و اوراق بهادار بوده، که در تاریخ ۱۳۸۳/۰۴/۲۷ تاسیس و در تاریخ ۱۳۸۳/۰۶/۰۵ ثبت شده است. مهم‌ترین اهداف این شرکت گسترش فرهنگ سرمایه‌گذاری در داری‌های مالی است. از جمله وظایف و کارهایی که بر عهده این شرکت است می‌توان به مواردی از قبیل؛

- ۱- انجام اطلاع‌رسانی‌های مختلف در بازار سرمایه
- ۲- انتشار کتب، نشریات الکترونیکی، لوح‌های فشرده، بسته‌های آموزشی به‌صورت مکتوب، دیداری، شنیداری و ...
- ۳- برگزاری آزمون برای گواهی‌نامه‌های حرفه‌ای سازمان بورس
- ۴- برگزاری نمایشگاه‌ها، سمینارها و همایش‌ها

شرکت‌های تامین سرمایه:

این شرکت‌ها و موسسات وظیفه قیمت‌گذاری، بازاریابی و فروش اوراق بهادار شرکت‌ها را در انتشار اولیه از طریق عرضه عمومی یا خصوصی بر عهده دارند. این موسسات مالی گاهی بر اساس قرارداد، متعهد به خریداری بخشی از اوراق بهادار فروخته نشده شرکت‌ها می‌شوند

بازارگردانان:

بازارگردانان وظیفه حفظ مداوم و منظم بازار را برای سهام نماد یا نمادهایی خاص بر عهده دارند. این نهاد مالی، در مواردی که سهام خاص خریدار ندارد در نقش خریدار و در مواردی که سهم خاص فروشنده نداشته باشد در نقش فروشنده در بازار فعالیت می‌کنند. طبق ماده ۱ قانون بازار اوراق بهادار بازارگردان، کارگزار/معامله‌گری است که پس از دریافت مجوز لازم با تعهد به افزایش نقدشوندگی و تنظیم عرضه و تقاضای اوراق بهادار معین و تحدید دامنه نوسان قیمت آن، به معامله آن اوراق می‌پردازد.

شرکت‌های سرمایه‌گذاری:

شرکت‌های سرمایه‌گذاری از مصادیق نهادهای مالی هستند که حرفه و موضوع اصلی آن‌ها طبق اساس‌نامه، سرمایه‌گذاری در سهام، سهم شرکت، واحدهای سرمایه‌گذاری صندوق‌ها و سایر اوراق بهادار دارای حق رای شرکت‌ها و موسسات است. وظیفه این شرکت‌ها، این است که وجوه جمع‌آوری شده را در ترکیبی از اوراق بهادار سرمایه‌گذاری کنند. فعالیت این شرکت‌ها معطوف به خرید و فروش سهام شرکت‌های بورسی و غیر بورسی است. هدف این شرکت‌ها کسب انتفاع بدون نفوذ قابل ملاحظه در شرکت، موسسه یا صندوق سرمایه‌گذاری است که به دوسورت سهامی عام و خاص وجود دارد. طبق ماده ۱، بند ۲۱ قانون بازار اوراق بهادار حداقل سرمایه شرکت برای تاسیس این شرکت‌ها مبلغ یکصد میلیارد ریال است.

مشاوران سرمایه‌گذاری:

مشاوران سرمایه‌گذاری نهادهایی هستند که به اشخاص یا نهادهای دیگر در زمینه ارزش‌گذاری اوراق بهادار، سرمایه‌گذاری در اوراق بهادار و تهیه سبد سرمایه‌گذاری، مشاوره می‌دهند.

صندوق‌های سرمایه‌گذاری:

صندوق‌های سرمایه‌گذاری یکی از نهادهای مالی است برای ورود سرمایه‌گذاران، به‌ویژه کسانی که تخصص یا فرصت تحلیل بازار و انجام معاملات به‌صورت حرفه‌ای ندارند. صندوق سرمایه‌گذاری بنا بر تعریف ماده ۱ بند ۲۰ قانون بازار اوراق بهادار، عبارتست از یک نهاد مالی که فعالیت اصلی آن سرمایه‌گذاری در اوراق بهادار است و مالکین واحدهای آن نسبت به سود و زیان صندوق شریک هستند و جوه دریافتی از سرمایه‌گذاران در صندوق‌ها در ترکیب متنوعی از اوراق بهادار و سایر دارایی‌ها سرمایه‌گذاری می‌شود. اطلاعات مربوط به صندوق‌های سرمایه‌گذاری در سایت مرکز پردازش اطلاعات مالی ایران (فیپیران) و همچنین پایگاه اطلاع‌رسانی بازار سرمایه ایران در معرض دید علاقه‌مندان قرار دارد.

سایت کدال:

سایت کدال، سامانه جامع اطلاع‌رسانی ناشران اوراق بهادار تحت نظارت سازمان بورس و اوراق بهادار است. این سامانه الکترونیکی طبق ماده ۲، قانون بازار اوراق بهادار جمهوری اسلامی ایران مصوب اول آذر ۱۳۸۴ سازمان بورس و اوراق بهادار، برای حمایت از سرمایه‌گذاران و با هدف سامان‌دهی، حفظ و توسعه بازار شفاف و کارای اوراق بهادار به منظور نظارت بر حسن اجرای این قانون تشکیل شده است. در این سامانه اطلاعات دسته‌بندی شده شرکت‌ها در زمینه صورت‌های مالی دوره‌ای و میان دوره‌ای، گزارش مجامع شرکت‌ها، گزارش هیئت مدیره شرکت‌ها، اطلاعیه‌ها، پیش‌بینی درآمدها قرار دارد.

مقایسه بازار بورس با سایر بازارها

بازار بورس و اوراق بهادار در کنار بازارهایی نظیر املاک، بانک، طلا و ... فعالیت می‌کند. سرمایه‌گذاران با هر اندازه سرمایه‌ای که در اختیار دارند، می‌توانند با معیار مناسب یک یا چند نوع از بازارهای موجود را برای سرمایه‌گذاری انتخاب کنند. فرض کنید شما به‌عنوان سرمایه‌گذار مقداری پس‌انداز در اختیار دارید که می‌خواهید بهترین گزینه را برای سرمایه‌گذاری آن انتخاب کنید. چه معیار یا عاملی برای شما اهمیت دارد؟ شما باید بتوانید انواع فضاها را برای سرمایه‌گذاری را شناسایی، آن‌ها را با هم مقایسه و سپس بازار هدف خود را انتخاب نمایید.

چگونه در بورس سرمایه‌گذاری کنیم؟

برای انجام معامله در بورس هر شخص حقیقی یا حقوقی نیاز به یک کارگزار رسمی و دریافت کد معاملاتی از آن دارد. همان‌طور که بانک به مشتریان خود شماره حساب می‌دهد و این شماره شناسه مشتری به شمار می‌آید، در بورس هم کد معاملاتی هر فرد شناسه او در بازار است.

مراحل اخذ کد معاملاتی برای فعالیت در بورس: برای شروع فعالیت در بورس اوراق بهادار، ابتدا باید کد بورسی یا کد معاملاتی داشته باشیم.

خب، تا اینجا ما با کلیت بازار بورس آشنا شدیم و با توجه به آمار و ارقام دانستیم که بورس، بازار جذابی برای کسب سود است و برای سرمایه‌گذاری در آن لزوماً نباید مبلغ زیادی داشته باشیم. پس از این دانسته‌ها کد بورسی هم دریافت کردیم. اما آیا واقعاً این اطلاعات و دریافت این کد برای ما کافی است؟

بورس همان‌طور که سود خوبی به همراه دارد، ممکن است زیان بزرگی را نیز در پی داشته باشد! پس ما برای کسب سود بیشتر و کاهش ریسک خود به اطلاعات دیگری هم نیاز داریم. پیش از آنکه ببینیم به چه اطلاعاتی نیاز داریم، باید بدانیم که روش‌های سرمایه‌گذاری در بورس چگونه است؟

به چند روش می‌توان در بازار بورس سرمایه‌گذاری کرد؟

روش مستقیم: در این روش سرمایه‌گذار با اتکا بر دانش، تخصص و تحلیل خود اقدام به سرمایه‌گذاری و ورود به بازار می‌کند. مسئولیت سود یا زیان حاصل از سرمایه‌گذاری به‌طور مستقیم بر عهده شخص سرمایه‌گذار است.

سرمایه‌گذارانی که در این روش با سرمایه‌گذاری می‌پردازند، در یک طبقه‌بندی بر اساس مدت زمانی که تمایل به نگهداری سرمایه خود دارند به ۴ دسته تقسیم می‌شوند:

سهامی خاص را خریداری می‌کنند و بعد از ۳ یا ۴ ماه آن را می‌فروشند. به آن‌ها سرمایه‌گذاران کوتاه مدت می‌گویند.

سهام خاصی را خریداری می‌کنند و به مدت یک سال آن را نگه می‌دارند سپس برای فروش تصمیم می‌گیرند. به آن‌ها سرمایه‌گذاران میان مدت می‌گویند.

سهام خاصی را با قصد نگهداری بیش از یک سال خریداری می‌کنند. به آن‌ها سرمایه‌گذاران بلند مدت می‌گویند.

سهام خاصی را خریداری می‌کنند و بعد از شناسایی سود اندکی در یک هفته یا دو هفته، آن را می‌فروشند و اقدام به خرید سهام جدید یا همان سهم با قیمت جدید (پایین‌تر) می‌کنند. به آن‌ها نوسانگیر می‌گویند.

روش غیر مستقیم: در این روش بین سرمایه‌گذار و سرمایه‌پذیر یک موسسه مالی به‌عنوان واسطه عمل می‌کند. سرمایه‌گذار وجوه خود را در اختیار این موسسات مالی قرار می‌دهد و آن‌ها با بکارگیری تخصص، دانش و تبحر تحلیلی و مالی و همچنین تجربه خود در بازار سرمایه فرایند سرمایه‌گذاری را به نیابت از سرمایه‌گذار انجام می‌دهند. به سرمایه‌گذاران غیر حرفه‌ای و با درجه ریسک‌پذیری پایین که فرصت و تجربه کافی برای فعالیت مستقیم در بازار بورس را ندارند توصیه می‌شود یکی از انواع روش‌های سرمایه‌گذاری غیر مستقیم را برای فعالیت خود در بازار سرمایه انتخاب نمایند. برای مثال صندوق‌های سرمایه‌گذاری که یکی از روش‌های این نوع سرمایه‌گذاری است با ایفای نقش واسطه‌گری مالی، سرمایه‌گذاری افراد غیر حرفه‌ای را از حالت مستقیم به حالت غیر مستقیم تبدیل می‌کند و مزایایی از جمله ریسک پایین‌تر و سود مناسب‌تر را برای سرمایه‌گذاران به دنبال دارد.

برای اینکه بدانیم از کدام روش سرمایه‌گذاری برای ما بهتر است، باید به چند سوال پاسخ

دهیم:

اطلاعات من از بورس اوراق بهادار چهقدر است؟

آیا من برای بررسی روزانه بازار یا بررسی در بازه‌های زمانی منظم وقت کافی دارم؟

چهقدر می‌توانم اطلاعات خود را در مورد شرکت‌های بورسی و فرابورسی بالا ببرم؟

آیا دانش، مهارت و تجربه کافی را دارم؟

اگر شما جزء افرادی هستید که اطلاعاتتان از بازار بورس اوراق بهادار کم است، وقت کافی برای رصد بازار ندارید، تجربه کافی در این بازار کسب نکرده‌اید، توصیه ما به شما انتخاب روش دوم است.

مناسب‌ترین راه برای سرمایه‌گذاری با ریسک کمتر و برای افراد غیر حرفه‌ای‌تر که زمان کافی برای انجام معاملات مستقیم در بورس را ندارند، صندوق‌های سرمایه‌گذاری و استفاده از سبدگردانی است. برای این کار کافی است یک کارگزار خوب برای خود انتخاب کنید.

صندوق‌های سرمایه‌گذاری: صندوق سرمایه‌گذاری با جمع‌آوری منابع پولی کوچک، به سرمایه‌گذاری در سبدهای از سهام، اوراق مشارکت و سایر اوراق بهادار می‌پردازند. صندوق‌ها این امکان را برای سرمایه‌گذاران فراهم می‌کند تا به جای خرید یک سهم یا اوراق مشارکت خاص، در مجموعه‌ای از این دارایی‌ها، سرمایه‌گذاری کنند. در حقیقت هر فرد می‌تواند با سرمایه مورد نظر خود (هرچند اندک) در سبدهای متنوع سرمایه‌گذاری کرده و به این ترتیب نسبت به آورده خود در سود و زیان صندوق سهام‌شود. برای آشنایی بیشتر می‌توانید مطلب صندوق‌های سرمایه‌گذاری: راهنمای کامل را مطالعه کنید.

سبدگردانی: سبدگردانی فرآیندی است که طی آن فرد خبره در امر سرمایه‌گذاری بر اساس خصوصیات، سطح ریسک‌پذیری و سرمایه هر سرمایه‌گذار، سبدهای مناسب او تشکیل داده و به صورت مستمر بر آن نظارت و اعمال مدیریت می‌کند. همچنین، با توجه به تغییر عوامل اثرگذار بر محیط سرمایه‌گذاری، تصمیمات لازم در جهت رسیدن به اهداف سبد و افزایش ارزش آن از طرف مدیر اتخاذ می‌شود. مزیت عمده سبدگردانی در استفاده از توان حرفه‌ای مدیر سبد و مشاوره‌های تیم مدیران سرمایه‌گذاری است.

تا اینجا درباره کسانی صحبت کردیم که وقت کافی، تجربه لازم و دانش مناسب برای سرمایه‌گذاری مستقیم در بورس را نداشتند. حال به عده دیگری می‌رسیم که مختصری اطلاعات در زمینه بورس جمع کرده‌اند و وقت کافی دارند تا تجربه و دانش خود را افزایش دهند. این گروه تمایل دارند به‌طور مستقیم در بورس سرمایه‌گذاری کنند.

چگونه در بورس خرید و فروش کنیم؟

در ابتدا باید بدانیم که نظام قیمت‌گذاری بورس به گونه‌ای است که اشخاص نمی‌توانند در قیمت‌گذاری آن دخالت داشته باشند. به این معنی که افراد نمی‌توانند شخصاً و با قیمتی خارج از محدوده تعیین شده اقدام به خرید و فروش سهام نمایند بلکه این کار باید از طریق کارگزاری‌های بورس انجام پذیرد. کارگزاران افراد مطمئن هستند که علاوه بر اینکه سابقه تخلف مالی ندارند مجوز فعالیت خود را از سازمان بورس دریافت می‌کنند. در واقع فعالیت آن‌ها تحت نظارت بورس انجام می‌گیرد. همانطور که گفتیم خریداران و فروشندگان برای ورود به بورس در اولین اقدام باید به یکی از کارگزاران بورس مراجعه کرده و کد بورسی دریافت نمایند. پس از آن درخواست خود را به کارگزاری مربوطه اعلام کنند. این اعلام می‌تواند به‌صورت حضوری، تلفنی، اینترنتی و یا آنلاین صورت پذیرد. تقاضای آن‌ها وارد سیستم معاملات شده و در ستون خرید و فروش بر اساس قیمت و الویت زمانی قرار می‌گیرد.

نحوه قرار گرفتن تقاضای خرید یا فروش در سیستم به این گونه است که تقاضای فروشی که قیمت ارزان‌تری داشته باشد یا تقاضای خریدی که قیمت بالاتری دارد در ردیف اول ستون مربوط به خود قرار می‌گیرد. لازم به ذکر است چنانچه دو تقاضای خرید یا دو تقاضای فروش با قیمت مشابه وارد سیستم معاملات شود، قرار گرفتن سفارش در سیستم بر اساس زمان ارسال درخواست خواهد بود.

علاوه بر این هر خرید و فروش در بورس، کارمزدی دارد. این کارمزد بر اساس اینکه چه نوع اوراق بهاداری در چه بازاری معامله شده است متفاوت است.

برای بررسی و تحلیل سهام شرکت‌ها به طور عموم از دو روش استفاده می‌شود:

تحلیل بنیادی (فاندامنتال): در این روش عوامل بنیادی که بر روی قیمت سهم یک شرکت تاثیر می‌گذارد، مورد بررسی و تجزیه و تحلیل قرار می‌گیرد. این تحلیل با استفاده از گزارش‌هایی که در صورت‌های مالی اعلام می‌شود به پیش‌بینی و بررسی سهام یک شرکت می‌پردازد و بیشتر برای دوره‌های زمانی طولانی‌تر مورد استفاده قرار می‌گیرد. در این نوع تحلیل، شرایط اقتصادی کلان، شرایط صنعت مربوطه و پس از آن شرایط شرکت مورد نظر بررسی و تحلیل می‌شود. نسبت P/E شرکت (نسبت قیمت به سود هر سهم)، حاشیه سود خالص آن، نسبت بدهی، نسبت جاری، ارزش دفتری و گردش موجودی‌ها از جمله عواملی است که در تحلیل فاندامنتال مورد توجه قرار می‌گیرد.

تحلیل تکنیکال: در این نوع تحلیل به جای بررسی صورت‌های مالی شرکت‌ها، به نمودار قیمتی آن‌ها در بازه‌های زمانی مشخص پرداخته می‌شود و از آنچه در گذشته اتفاق افتاده است، رفتار آینده سهم پیش‌بینی می‌شود. این روش تحلیلی برای بازه‌های زمانی کوتاه‌تر مورد استفاده قرار می‌گیرد. در تحلیل تکنیکال اعتقاد بر این است که رفتار و روند قیمتی سهام یک شرکت در دوره‌های زمانی مشخص، تکرار می‌شود.

سهام چه شرکت‌هایی را معامله کنیم؟

دانستیم که با استفاده از تحلیل تکنیکالی یا تحلیل بنیادی می‌توانیم سهام شرکت‌های مختلف را ارزیابی نماییم. دنیای تحلیل تکنیکال و بنیادی، جذابیت‌های خاص خود را دارد. هر یک از این دو روش اطلاعات خاص خود را نیاز دارد تا بتواند پیش‌بینی درستی از قیمت سهام شرکتی خاص در زمانی معین ارائه کند. ما نیاز داریم که با استفاده از یک یا هر دو این روش‌ها اقدام به خرید و فروش سهام نماییم. برای اینکه بتوانیم با روش‌های محاسباتی تحلیل بنیادی و تکنیکال آشنا شویم؛ می‌توانیم در دوره‌های آموزشی مربوط به هر کدام شرکت کنیم. علاوه بر این با مطالعه سایت‌های تحلیلی معتبر مانند سایت همفکران، می‌توانیم بیشتر با دنیای جذاب و درآمدزای بورس آشنا شویم و از فعالیت در آن لذت ببریم. سایت همفکران سایت مشاوره‌ای آنلاین در زمینه سهام است که به عنوان اولین سایت مشاوره‌ای در بازار سرمایه است که مجوز فعالیت خود را از سازمان بورس و اوراق بهادار دریافت کرده است.

تفاوت تحلیل‌گر بنیادی با تحلیل‌گر فنی

تحلیل‌گر بنیادی معتقد است که ارزش ذاتی و حقیقی اوراق بهادار را می‌توان با مطالعه و بررسی عواملی نظیر عواید، محصولات، مدیریت، صورتهای مالی شرکت و سایر عوامل بنیادی بدست آورد. تحلیل‌گران فنی تحلیل‌گران بنیادی را به خطا رفتن متهم نمی‌کنند. با این حال، اعتقاد دارند که تحلیل‌های بنیادی روشهای طولانی و دشوار هستند. تحلیل‌گران فنی همچنین اعتقاد دارند که می‌توانند ابزارهای فنی مختلفی نظیر نمودارها را برای تعیین اوراق بهاداری که کمتر از ارزش ذاتی قیمت‌گذاری شده‌اند به کار ببرند.

چارچوب تحلیل بنیادی

در تحلیل بنیادی سرمایه‌گذاران ابتدا اقتصاد و بازار را به عنوان یک کل، تجزیه و تحلیل می‌کنند تا بتوانند زمان مناسب برای سرمایه‌گذاری را تشخیص دهند. سپس به تحلیل صنایع یا بخش‌هایی از اقتصاد می‌پردازند که دارای چشم اندازهای آتی مناسبی هستند. در خاتمه اگر تحلیل‌گر به این نتیجه برسد که زمان سرمایه‌گذاری مناسب است و صنایع مناسبی با بازده بالایی در چرخه اقتصاد فعالیت می‌کنند به تحلیل شرکتها می‌پردازد.

تجزیه و تحلیل اقتصاد و بازار

بازار سهام قسمت مهم و حیاتی از کل اقتصاد به شمار می‌رود. واضح است که ارتباط قوی میان بازار سهام و اقتصاد وجود دارد. اگر شرایط اقتصادی نامناسب باشد عملکرد بیشتر شرکتها و در نتیجه بازار سهام نیز ضعیف خواهد بود. برعکس، اگر شرایط اقتصادی مناسب باشد عملکرد شرکتها نیز بهتر خواهد بود و در نتیجه شرایط بهینه اقتصادی در بازار سهام

متبلور خواهد شد. اگر اقتصاد و فعالیت واحدهای اقتصادی را در قالب چرخه تجاری نگاه کنیم می‌بینیم که چرخه تجاری دارای چارچوب خاصی است یعنی از یک جا شروع می‌شود، به اوج می‌رسد و سپس پایان می‌یابد. بنابراین، فعالیتهای اقتصادی در یک حالت رکود شروع می‌شوند، یک مرحله توسعه را پشت سر می‌گذارند و سپس افول می‌کنند و منتظر خیزش دوباره هستند. بازار سهام و چرخه تجاری دارای ارتباط تنگاتنگی هستند. از نظر تاریخی، سهام عادی به عنوان یکی از شاخص‌های مهم چرخه تجاری بوده است. بنابراین باید به دنبال یک رابطه پیچیده باشیم. بازار و اقتصاد رابطه تنگاتنگی با هم دارند، اغلب طبق شواهد موجود قیمت‌های سهام قبل از تغییر در وضعیت اقتصاد تغییر می‌کند.

رابطه میان بازار سهام و چرخه تجاری چگونه می‌تواند قابل اتکا و اعتماد باشد؟ کاملاً واضح است که بازار علائم منفی از فعالیتهای آتی اقتصادی مخصوصاً در زمان رکود نشان می‌دهد و 3 این مطلب که بازار می‌تواند منعکس‌کننده، علائم منفی از شرایط اقتصادی باشد حائز اهمیت است. با این حال، توانایی بازار برای پیش‌بینی رونق اقتصادی بهتر از توانایی آن در پیش‌بینی بحران‌های اقتصادی است.

پیش‌بینی تغییرات در بازار

بسیاری از سرمایه‌گذاران به دنبال پیش‌بینی تغییرات در بازارهای مالی هستند. آنها نه تنها به دنبال چرایی و نحوه کار فعلی این بازارها هستند، بلکه به دنبال فهم وضعیت آینده آنها نیز هستند. سرمایه‌گذاران به عنوان قسمتی از این فرایند به تحلیل کلی اقتصاد نیاز دارند.

پیش‌بینی صحیح و پیوسته بازار سهام، مخصوصاً پیش‌بینی‌های کوتاه‌مدت، برای هر شخصی غیرممکن است. شواهد قوی که از کارایی بازار وجود دارد نشان دهنده این است که تغییرات بازار را نمی‌توان بر اساس اطلاعات مربوط به تغییرات گذشته پیش‌بینی کرد. دلیل دیگر اینکه حتی مدیران حرفه‌ای پول هم قادر نیستند از طریق اطلاعات موجود، بازار را پیش‌بینی نمایند و شواهد موجود در عملکرد موفقیت سرمایه‌گذاران حرفه‌ای این ادعا را تأیید می‌کند.

آنچه که ما در اینجا به دنبال آن هستیم شناسایی نشانه‌ها و علائم کلی اقتصاد و جهت بازار و مدت تغییرات احتمالی آن است. برای مثال، اگر با اطمینان ادعا کنیم که شاخص بازار در یک

سال از 5000 به 3000 خواهد رسید کار عاقلانه‌ای به نظر نمی‌رسد. همچنین، یک پیش‌بینی قوی مانند افزایش 10 درصد سود سهام شرکت در سال آینده، چندان اساس محکمی نخواهد داشت. در واقع بسیاری از سرمایه‌گذاران و حتی برخی از سرمایه‌گذاران حرفه‌ای نمی‌توانند به طور پیوسته تغییرات را پیش‌بینی نمایند. بنابراین، با توجه به این وضعیت، آنها چه کار باید انجام دهند؟ بهترین روش برای بسیاری از سرمایه‌گذاران فهم این مطلب است که آنها نمی‌توانند به‌طور پیوسته تغییرات بازار را پیش‌بینی کنند، اما این مطلب را نیز باید درک کنند که شرایط ادواری می‌تواند به آنها کمک کند.

استفاده از چرخه تجاری برای پیش‌بینی بازار

در بخش‌های قبلی ایده‌ای را بیان کردیم که شاخص‌های ترکیبی خاصی می‌توانند در پیش‌بینی شرایط چرخه تجاری مفید باشند. با این حال، قیمت‌های سهام یکی از شاخص‌های مهمی است که می‌تواند وضعیت اقتصادی را از نظر رونق یا رکود نشان دهند. در این حالت سرمایه‌گذاران برای پیش‌بینی بازار چه کاری باید انجام دهند؟ این رابطه مهم میان قیمت سهام و اقتصاد باید در پیش‌بینی تغییرات قیمت سهام مورد استفاده قرار گیرد. قیمت‌های سهام معمولاً در حالت رکود کاهش می‌یابند و هرچه میزان رکود بیشتر باشد میزان کاهش نیز زیادتر خواهد بود. با این حال، سرمایه‌گذاران به منظور پیش‌بینی تغییرات بازار سهام باید در مورد تغییرات چرخه تجاری مطالبی را بدانند. اگر به نظر برسد که در آینده چرخه تجاری کاهش خواهد یافت بعد از گذشت چند ماه از افول اقتصادی، احتمالاً بازار سهام نیز با افول روبرو خواهد شد. اقتصاد، بازده کل سهام (بر اساس سالانه) می‌تواند در شرایط رونق (افول) چرخه تجاری، منفی (مثبت) باشد. وقتی که چرخه تجاری به نقطه پایین خود می‌رسد قیمت‌های سهام تقریباً همیشه افزایش می‌یابد. میزان این افزایش زیاد است به طوری که سرمایه‌گذاران در طول این دوره عملکرد خوبی دارند. به علاوه، وقتی چرخه تجاری وارد اولین مرحله رونق می‌شود قیمت‌های سهام اغلب ثابت می‌ماند و یا حتی به صورت ناگهانی کاهش می‌یابد.

طبق این تحلیل‌ها می‌توان گفت :

1) اگر سرمایه‌گذاران بتوانند قبل از وقوع رکود اقتصاد آن را تشخیص دهند می‌توانند حداقل بر اساس تجربیات گذشته افزایش در بازار سهام را پیش‌بینی کنند.

2) هر چه که اقتصاد رونق می‌یابد قیمت‌های سهام ممکن است کاهش یابد. بنابراین، دومین حرکت مهم در بازار ممکن است بر اساس تجربیات گذشته قابل پیش‌بینی باشد.

3) طبق رکودهای اقتصادی گذشته، P/E بازار معمولاً قبل از پایان رکود افزایش می‌یابد و تقریباً در طول سال آینده بدون تغییر باقی می‌ماند.

تجزیه و تحلیل صنعت

در نگاه اول به نظر می‌رسد واژه صنعت واژه گویایی باشد و هرکس با صنایع‌های همچون صنعت خودروسازی، صنعت داروسازی، صنعت الکترونیک آشنایی داشته باشد. آیا این صنایع‌ها آن طور که به نظر می‌رسند گویا هستند؟ برای مثال، یک مصرف‌کننده می‌تواند نوشابه‌ای را در ظرف شیشه‌ای، یا قوطی آلومینیومی یا استیل بنوشد. آیا همه این موارد شامل یک صنعت مانند صنایع ظروف است یا سه صنعت شیشه، استیل و آلومینیوم (یا دو صنعت شیشه و فلزات) را شامل می‌شود. وقتی که شرکتها بر اساس خطوط متنوع تجاری مورد بررسی قرار گیرند قضیه از این هم پیچیده‌تر می‌شود. بنابراین، تحلیل‌گران و سرمایه‌گذاران نیاز به روشهایی دارند که بتوانند صنایع را طبقه‌بندی نمایند.

سرمایه‌گذاری که تشخیص می‌دهد اقتصاد و بازار برای سرمایه‌گذاری جذاب است بایستی دست به تحلیل صنایعی بزنند که در آنها فرصت‌هایی در سالهای آتی دیده می‌شود. مفاهیم اصلی تحلیل صنعت ارتباط نزدیکی با بحث قبلی ما یعنی اصول ارزشیابی دارد. سرمایه‌گذاران می‌توانند با توجه به میزان اطلاعات در دسترس و مدل‌های خاص از این مفاهیم به روشهای مختلف استفاده نمایند. آنچه که در این جا در نظر داریم به آن دست پیدا کنیم این است که یاد بگیریم به صورت تحلیلی در مورد صنایع فکر کنیم. از طریق بررسی عملکرد صنایع مختلف در طول چندین دوره می‌توان به اهمیت تحلیل صنعت پی برد. از طریق این تجزیه و تحلیل می‌توان فهمید چه صنایعی ارزش سرمایه‌گذاری دارند. مزایایی که تحلیل صنعت در پی دارد، باعث توجه هزینه‌های تجزیه و تحلیل صنایع می‌شود.

تجزیه و تحلیل صنایع

صنایع نیز مانند بازار و شرکتها، از طریق مطالعه داده‌هایی همچون داده‌های فروش، سود سهام، سود تقسیمی، ساختار سرمایه، خطوط تولید، قوانین، ابتکارات و غیره مورد تجزیه و تحلیل قرار می‌گیرند. این چنین تحلیل‌هایی مستلزم تخصص عالی است که اغلب توسط تجزیه و تحلیل‌گران صنعت و از طریق شرکتهای کارگزاری و سایر موسسات سرمایه‌گذاری صورت می‌گیرد.

یکی از مفیدترین روش‌ها برای تحلیل صنعت بر اساس مراحل چرخه عمر آنها است.

مرحله اول این روش بررسی وضعیت کلی و موقعیت فعلی صنعت است.

مرحله دوم بررسی موقعیت صنعت در رابطه با چرخه تجاری و وضعیت اقتصاد کلان است.

مرحله سوم شامل تجزیه و تحلیل کیفی ویژگی‌های صنعت به منظور تعیین افق دید آتی صنعت است

آشنایی اولیه با بورس اوراق بهادار

«بورس اوراق بهادار» به معنی یک بازار متشکل و رسمی سرمایه است که در آن خرید و فروش سهام شرکت‌ها یا اوراق قرضه دولتی یا موسسات معتبر خصوصی، تحت ضوابط و قوانین و مقررات خاصی انجام می‌شود. مشخصه مهم بورس اوراق بهادار، حمایت قانون از صاحبان پس‌اندازها و سرمایه‌های راکد و الزامات قانونی برای متقاضیان سرمایه است.

بورس اوراق بهادار که به عنوان نبض اقتصاد کشور مورد توجه تحلیل‌گران اقتصادی می‌باشد، از سویی مرکز جمع‌آوری پس‌اندازها و از سویی دیگر، مرجع رسمی و مطمئنی، است که دارندگان پس‌اندازهای راکد، می‌توانند محل نسبتاً مناسب و ایمن سرمایه‌گذاری را جستجو کرده و وجوه مازاد خود را برای سرمایه‌گذاری در شرکت‌ها به کار انداخته و یا با

خرید اوراق قرضه دولت‌ها و شرکت‌های معتبر، از سود معین و تضمین شده‌ای برخوردار شوند.

بازار اوراق بهادار در واقع مکمل بخش بانکی در تأمین نیازهای مالی بنگاه‌های خصوصی و دولتی می‌باشد. وجود یک بازار اوراق بهادار که در چارچوب مکانیزم بازار عمل کند می‌تواند در تخصیص بهینه منابع مالی و کاراتر عمل نماید. شاهد مدعا اینکه کشورهای که دارای بازار سرمایه (بورس) تکامل یافته‌تر بوده‌اند، توانسته‌اند رشد اقتصادی زیادتر داشته باشند. سیستم بانکی نیز با استفاده از مکانیزم اوراق بهادار می‌تواند نقدینگی مورد نیاز خود را بدست آورده و تکافوی سرمایه خود را بهبود بخشد.

وظیفه اصلی بورس اوراق بهادار، فراهم آوردن بازاری شفاف و منصفانه برای دادوستد اوراق بهادار پذیرفته شده و همچنین سیستمی مناسب برای نظارت بر جریان دادوستد، عملیات بازار و فعالیت اعضای آن است. در این راستا، یک بورس اوراق بهادار به‌طور متعارف، مسؤولیت‌های زیر را بر عهده خواهد داشت:

1- پذیرش یا لغو پذیرش اعضا شامل کارگزاران، معامله‌گران، بازارگردانان و مشاوران و مدیران سرمایه‌گذاری.

2- پذیرش یا لغو پذیرش ابزارهای مالی قابل دادوستد در بورس.

3- فراهم آوردن یک سیستم دادوستد مناسب و کارآمد.

4- فراهم آوردن یک سیستم مناسب و کارآمد برای تسویه و پایاپای دادوستد.

5- فراهم آوردن یک سیستم مناسب برای نظارت بر جریان دادوستد، عملیات بازار و فعالیت اعضا.

6- فراهم آوردن امکانات و تسهیلات لازم برای توزیع و انتشار اطلاعات مربوط به دادوستد و نیز سایر اطلاعات لازم برای تصمیم‌گیری درباره دادوستد اوراق بهادار.

بورس اوراق بهادار به عنوان یک بازار منسجم و سازمان یافته، مهمترین متولی جذب و سامان دادن صحیح منابع مالی سرگردان است و با جمع‌آوری نقدینگی جامعه و فروش سهام شرکت‌ها، ضمن به حرکت در آوردن چرخ‌های اقتصاد جامعه از طریق تأمین سرمایه‌های

موردنیاز پروژه‌ها، کاهش دخالت دولت در اقتصاد و نیز افزایش درآمدهای مالیاتی، منافع اقتصادی چشمگیری به ارمغان می‌آورد و در کنار آن، اثرات تورمی ناشی از وجود نقدینگی در جامعه را نیز از بین می‌برد.

از نظر اقتصاد خرد، بورس یک نمونه بسیار نزدیک به بازار رقابت کامل است. کالاها در بورس همگن‌اند و به‌دلیل وجود مقدار زیادی خریدار و فروشنده در آن و همچنین آزادی ورود و خروج نیروها، قیمت‌های تعیین شده بسیار نزدیک به قیمت‌های تعادلی هستند. بورس اوراق بهادار با ایجاد فضای رقابتی به عنوان ابزاری اقتصادی، باعث می‌شود که شرکت‌های سود ده، بتوانند از طریق فروش سهام به تأمین مالی بپردازند و برعکس شرکت‌های زیان‌ده به طور خودکار از گردونه خارج شوند. بدین ترتیب با چنین تفکیکی، بازار می‌تواند به تخصیص مطلوب منابع بپردازد.

مزایای بورس اوراق بهادار

الف- مزایای بورس اوراق بهادار از دیدگاه اقتصاد کلان

- 1- جمع‌آوری سرمایه‌های جزئی و پراکنده و انباشت آن برای تجهیز منابع مالی شرکتها.
- 2- بکارگیری پس‌اندازهای راکد در امر تولید و تأمین مالی دولت و مؤسسات.
- 3- کنترل حجم پول، نقدینگی و تورم از طریق انتشار سهام و اوراق قرضه (مشارکت).
- 4- بورس به مثابه بازار رقابت کامل (تعداد زیاد خریدار و فروشنده، آزادی ورود و خروج از بازار، شفافیت اطلاعات و تخصیص مطلوب منابع).
- 5- رشد تولید ناخالص ملی، افزایش اشتغال و کمک به حفظ تعادل اقتصادی کشور.
- 6- فراهم نمودن توزیع عادلانه ثروت از طریق گسترش مالکیت عمومی و ایجاد احساس مشارکت عمومی.
- 7- افزایش درجه نقد شوندگی ثروت افراد.

ب- مزایای بورس اوراق بهادار از دیدگاه واحدهای اقتصادی (شرکت‌های سرمایه‌پذیر)

1- سهولت در تأمین مالی از طریق انتشار سهام و سایر اوراق بهادار

2- افزایش اعتبار داخلی و خارجی و تأمین مالی با به وثیقه گذاردن سهام شرکت در بازارهای مالی داخلی و خارجی

3- تعیین ارزش بازار بر اساس قانون عرضه و تقاضا تا زمانیکه نام شرکت در تابلو بورس درج باشد.

4- سهولت در تغییر ترکیب سهامداری و انتقال مالکیت

5- بوجود آمدن دیدگاهی مطلوب در سرمایه‌گذاران با کاهش ریسک واحد اقتصادی و امکان تأمین مالی با هزینه کمتر

6- برخورداری از مزایای خاص و اعتباری مانند افزایش سقف تسهیلات بانکی و انتشار اوراق مشارکت

7- انتشار اوراق مشارکت بدون اخذ مجوز از بانک مرکزی و فقط با مجوز سازمان اوراق بهادار

8- برخورداری از معافیت‌های مالیاتی

9- تبیین چشم‌انداز فعالیت شرکت در آینده و ارزیابی عملکرد شرکت

10- ارتقای سطح اعتماد عمومی و استفاده از مشارکت عمومی در توسعه شرکت

ج- مزایای بورس اوراق بهادار از دیدگاه سرمایه‌گذاران

1- خرید سهام و اوراق بهادار برای کسب بازده مناسب و پوشش در مقابل تورم

2- اطمینان از گزینه سرمایه‌گذاری بدلیل شفافیت اطلاعات

3- قابلیت نقد شوندگی اوراق بهادار و سهولت نقل و انتقال سهام و استفاده از معافیت‌های مالیاتی

4- مشارکت در فرآیند تصمیم‌گیری برای اداره شرکتها

5- ایجاد یک بازار دائمی و مستمر که امکان سرمایه‌گذاری بلندمدت و کوتا‌مدت را فراهم می‌نماید.

6- وجود طیف‌های متنوع از اوراق بهادار از نظر درجه بازدهی و خطرپذیری برای سرمایه‌گذار

7- برقراری سیستمها و روشهایی که از طریق آن، خرید و فروش اوراق بهادار منظم و رسمی گردد.

8- حمایت از سرمایه‌گذاران کوچک و احساس مشارکت در امور تولیدی و تجاری

9- نظارت مضاعف بر فعالیت شرکتها در چارچوب استانداردها و آئین‌نامه‌های بازار سرمایه

نخستین بورس اوراق بهادار جهان، در سال 1460 میلادی در کشور بلژیک بوجود آمد. بورس لندن از سال 1801 آغاز به کار نمود که در ابتدای امر اوراق بهادار خارجی و داخلی در آن مورد دادوستد قرار می‌گرفت. بورس نیویورک اواخر قرن نوزدهم تأسیس شد و از نظر حجم معاملات و اهمیت در بازار سرمایه امریکا، در مقام اول قرار گرفت و در حال حاضر نیز بزرگترین بورس اوراق بهادار جهان است.

با ارکان مختلف بازار اوراق بهادار آشنا شوید

به دنبال تحولات اقتصادی و اجتماعی دهه 1340 و شروع حرکت اقتصاد ایران به سمت اقتصاد مبتنی بر بازار و افزایش فعالیت‌های صنعتی در آن دوره که تامین مالی آن بدون شک نیازمند بازارها و ابزارهای جدید بود، ایجاد بورس اوراق بهادار در دستور کار قرار گرفت و قانون تاسیس آن در اردیبهشت 1345 به تصویب مجلس شورای ملی رسید و پس از آن، بورس اوراق بهادار تهران به عنوان یکی از ابزارهای متکی به نظام بازار آزاد با هدف

تشویق بخش خصوصی در اقتصاد ایران تاسیس شد و از بهمن ماه 1346 فعالیت خود را با پذیرش سهام بانک توسعه صنعتی و معدنی ایران، شرکت نفت پارس، اوراق قرضه دولتی، اسناد خزانه و اوراق قرضه عباسآباد به طور رسمی آغاز کرد. بورس اوراق بهادار تهران تا سال 1384 در چارچوب تعیین شده در قانون مزبور فعالیت کرد، در این ساختار، سازمان کارگزاران بورس اوراق بهادار تهران به عنوان تنها رکن اجرایی، با شخصیت حقوقی مستقل غیر انتفاعی، مسئولیت اداره بورس را به عهده داشت.

این سازمان را هیئت مدیره‌ی هفت نفره‌ی اداره می کرد که توسط مجمع عمومی اعضا انتخاب می شدند. هیئت مدیره هم دبیرکل را به عنوان بالاترین مقام اجرایی بورس انتخاب می کرد. نظارت بر فعالیت سازمان کارگزاران بورس تهران هم بر عهده شورای بورس، به عنوان بالاترین رکن تصمیم‌گیری و مسئول و ناظر حسن اجرای قانون تأسیس بورس اوراق بهادار، قرار داشت.

قانون تأسیس بورس اوراق بهادار، در سال 1384 و با توجه به عدم توان پاسخگویی به نیازهای جدید بازار اوراق بهادار، مورد بازنگری قرار گرفت و در آذرماه همان سال، قانون بازار اوراق بهادار به تصویب مجلس شورای اسلامی رسید.

ارکان تشکیل بازار اوراق بهادار در قانون جدید عبارتند از:

الف) شورای عالی بورس و اوراق بهادار

این شورا بالاترین رکن بازار اوراق بهادار است که تصویب سیاست کلان و خط مشی بازار در قالب سیاست‌های کلی نظام و قوانین و مقررات مربوط و همچنین اتخاذ تدابیر لازم برای ساماندهی و توسعه بازار اوراق بهادار و اعمال نظارت عالی بر اجرای قانون بازار اوراق بهادار از مهمترین وظایف آن است.

1) اعضای شورای عالی بورس و اوراق بهادار عبارتند از:

2) وزیر امور اقتصادی و دارایی که ریاست شورا را نیز بر عهده دارد؛

3) وزیر بازرگانی؛

4) رئیس کل بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران؛

5) روسای اتاق بازرگانی و صنایع و معادن ایران و اتاق تعاون؛

6) رییس سازمان بورس و اوراق بهادار که به عنوان دبیر شورا و سخنگوی سازمان نیز انجام وظیفه خواهد کرد؛

7) دادستان کل کشور یا معاون وی؛

8) یک نفر نماینده از طرف کانون‌ها؛

9) سه نفر خبره مالی منحصراً از بخش خصوصی با مشورت تشکل‌های حرفه‌ای بازار اوراق بهادار به پیشنهاد وزیر امور اقتصادی و دارایی و تصویب هیأت وزیران؛ و

10) یک نفر خبره منحصراً از بخش خصوصی به پیشنهاد وزیر ذی‌ربط و تصویب هیأت وزیران برای هر بورس کالایی.

ب- سازمان بورس و اوراق بهادار (سبا)

بر اساس قانون بازار اوراق بهادار، نهاد جدیدی تحت عنوان سازمان بورس و اوراق بهادار ایجاد شد تا زیر نظر شورای عالی بورس به نظارت بر اجرای قوانین و مقررات، تنظیم و تدوین مقررات و انجام دیگر وظایف تعیین‌شده در قانون پردازد. به عبارتی مقام ناظر بازار اوراق بهادار ایران به دو نهاد شورای عالی بورس و سازمان بورس و اوراق بهادار تقسیم شد. سبا موسسه عمومی غیر دولتی است که دارای شخصیت حقوقی و مالی مستقل است و توسط هیئت مدیره پنج نفره اداره می‌شود. اعضای هیئت مدیره از میان افراد امین و دارای حسن شهرت و تجربه در رشته مالی منحصراً از کارشناسان بخش غیردولتی به پیشنهاد رییس شورا و با تصویب شورا انتخاب می‌شوند.

ج- بورس اوراق بهادار تهران

بر پایه قانون بازار اوراق بهادار، بورس اوراق بهادار تهران نیز از سازمان عمومی غیر انتفاعی به شرکت سهامی عام انتفاعی تبدیل شد و عملیات اجرایی را بر عهده گرفت. تشکیل، سازماندهی و اداره بورس اوراق بهادار؛ پذیرش اوراق بهادار؛ وضع و اجرای ضوابط حرفه‌ای و انضباطی برای اعضاء، تعیین وظایف و مسئولیت‌های اعضاء و نظارت بر فعالیت

آنها؛ نظارت بر حسن انجام معاملات اوراق بهادار پذیرفته شده؛ تهیه، جمع‌آوری، پردازش و انتشار اطلاعات؛ و نظارت بر فعالیت ناشران اوراق بهادار پذیرفته شده از مهمترین وظایف مربوط به آن است. اداره بورس اوراق بهادار تهران بر عهده هیئت مدیره است که از هفت عضو تشکیل می‌شود. اعضای هیئت مدیره منتخب مجمع عمومی هستند و برای دو سال انتخاب می‌شوند.

اداره امور اجرایی شرکت هم به عهده مدیر عامل شرکت است که توسط هیئت مدیره انتخاب می‌شود

بازار مالی را بیشتر بشناسید

با تقسیم کل سیستم اقتصاد یک کشور به دو بخش واقعی و مالی، بخش مالی را می‌توان به عنوان زیرمجموعه‌ای از نظام اقتصادی تعریف کرد که در آن وجوه، اعتبارات و سرمایه در چارچوب قوانین و مقررات مشخص از طرف پس‌انداز کنندگان و صاحبان پول و سرمایه به طرف متقاضیان، جریان می‌یابد.

بازارهای مالی نیز بازارهایی هستند که در آنها داراییهای مالی مبادله می‌شوند. داراییهای مالی داراییهایی مثل سهام و اوراق قرضه هستند که ارزش آنها به ارزش تولیدات و خدمات ارایه شده توسط شرکتهای منتشر کننده آنها وابسته است. تفاوت داراییهای مالی با داراییهای واقعی در این است که داراییهای واقعی ماهیت فیزیکی دارند مانند اتومبیل، املاک و مستغلات، و وسایل منزل.

یکی از راههای سرمایه‌گذاری خرید داراییهای مالی است. مزیت خرید داراییهای مالی نسبت به خرید داراییهای واقعی از دیدگاه اقتصادی این است که اولاً دارایی واقعی کالای مصرفی است نه وسیله پس‌انداز و سرمایه‌گذاری. دوم اینکه خرید داراییهای واقعی و بلااستفاده نگه داشتن آنها به امید گرانتر شدن در آینده به معنای بلااستفاده نگه داشتن منابع کشور است و ارزش افزوده‌ای ایجاد نمی‌کند. مگر آنکه از آن استفاده شود. مثل اینکه شخصی اتومبیل و یا خانه‌ای بخرد و آن را اجاره دهد. چند نوع از داراییهای مالی عبارتند از: سپرده‌های سرمایه‌گذاری در بانکها، طرح‌های بازنشستگی که توسط صندوقهای بازنشستگی ارایه می‌شود، انواع بیمه‌نامه‌های شرکتهای بیمه و در نهایت اوراق بهادار قابل داد و ستد در بورس اوراق بهادار که توسط کارگزاران خرید و فروش می‌شود.

در اقتصاد، بازار مالی به مکانیزمی اطلاق می‌شود که امکان خرید و فروش سهام، کالا یا هر محصول قابل تبدیلی را برای مشارکت‌کنندگان با هزینه‌ای پایین فراهم می‌آورد. بازارهای مالی چند صده اخیر رشد قابل توجهی داشته و به طور مستمر در حال تکامل و افزایش نقدینگی در جهان است. وظیفه بازارها گردآوری خریداران و فروشندگان علاقه‌مند به مشارکت در بازار است. در واقع تمامی بازارهای مالی در پی گردآوری سرمایه و برقراری ارتباط بین جویندگان سرمایه (قرض‌گیرندگان) و دارندگان سرمایه (قرض‌دهندگان) هستند.

کارکردهای بازار مالی

جذب و تجهیز پس‌اندازها و تخصیص بهینه منابع (انتقال وجوه بین واحدهای اقتصادی)

انتقال وجوه بین واحدهای اقتصادی نقش اساسی بخش مالی اقتصاد است. واحدهای اقتصادی به‌طور کلی شامل واحدهای دارای پس‌انداز و واحدهای سرمایه‌گذاری هستند. نقش بازارهای مالی این است که این دو گروه مزبور را به یکدیگر نزدیک کند و راهکاری فراهم نمایند که وجوه از واحدهای دارای مازاد پس‌انداز به واحدهای مواجه با کمبود منابع یا کسری پس‌انداز انتقال یابد. بدیهی است که تأثیر این نقل و انتقال وجوه فراهم آوردن امکانات سرمایه‌گذاری مولد است. بنابراین ملاحظه می‌شود که در صورت عدم وجود یا ضعف بازارهای مالی، امکان تحقق سرمایه‌گذاری‌های مولد در سطح وسیع وجود نخواهد داشت.

تعیین قیمت وجوه و سرمایه

قیمت وجوه و سرمایه نیز در بازارهای مالی تعیین می‌شود. بنابراین بازارهای مالی با تعیین قیمت سرمایه و وجوه، بنگاه‌ها را در تصمیم‌گیری‌های سرمایه‌گذاری و برنامه‌ریزی‌های مالی کمک می‌کنند. به‌طوری که قیمت بازاری سرمایه توسط بنگاه می‌تواند با بازده انتظاری ناشی از آن مورد مقایسه قرار گیرد و بدین ترتیب بنگاه‌ها سرمایه خود را به سرمایه‌گذاری‌هایی که بازده آن‌ها بالاتر یا مساوی هزینه سرمایه آن‌هاست اختصاص دهند. همچنین با استفاده از هزینه سرمایه که در بازار مالی تعیین می‌شود، امکان مقایسه و ترجیح سرمایه‌گذاری‌های کوتاه مدت و بلند مدت فراهم می‌شود. اما فرآیند کشف قیمت در بازارهای مالی زمانی به

درستی و به شکل عادلانه انجام می‌گیرد که شرایط رقابتی بر بازار حاکم باشد. در این شرایط عرضه و تقاضای وجوه و سرمایه، قیمت را تعیین می‌کند و قیمت تعیین شده توسط بازار بهترین راهنما برای عرضه‌کنندگان وجوه یعنی پس‌اندازکنندگان و سرمایه‌گذاران و تقاضاکنندگان وجوه یا سپرده‌پذیران خواهد بود. بدین وسیله تصمیم‌گیری برای هر دو گروه آسان خواهد شد و منابع سرمایه‌ای به بهترین نحو تخصیص خواهد یافت.

انتشار و تحلیل اطلاعات

بازارهای مالی، اطلاعات را گردآوری می‌نمایند و از طریق قیمت‌های منتشر شده منعکس می‌نمایند. حتی افرادی که فرآیند پرهزینه ارزیابی بنگاه‌ها و مدیران و شرایط بازار سهام را طی نکرده‌اند، می‌توانند قیمت‌های سهام را که منعکس‌کننده اطلاعاتی است که دیگران به دست آورده‌اند، مشاهده کنند. انتشار و تجزیه و تحلیل اطلاعات توسط بازارهای مالی باعث می‌شود تا جامعه منابع ناچیزی را به منظور به دست آوردن اطلاعات هزینه کند. اقتصادی شدن کسب اطلاعات درباره فرصت‌های سرمایه‌گذاری، می‌تواند به تخصیص بهتر منابع منجر گردد.

تسهیل داد و ستدها

سیستم‌های مالی که هزینه‌های مبادلاتی را کاهش می‌دهند، می‌توانند موجب تخصیص‌تر شدن فعالیت‌ها، نوآوری تکنولوژی و رشد اقتصادی شوند. همان‌طور که آدام اسمیت (1779) نیز ادعا می‌کند، هزینه مبادلاتی کمتر باعث تخصیص‌تر شدن کارها می‌شود. وجود واسطه‌ای همانند پول، باعث می‌شود تا هزینه‌های مبادله کالا تا حد زیادی کاهش یابد و امر مبادله ساده‌تر و روان‌تر گردد. وجود نهادهای واسطه‌ای نیز خود باعث کاهش این هزینه‌ها، تقسیم کار بهتر و در نتیجه کارایی و رشد بالاتر می‌شود.

توزیع خطر و مدیریت ریسک

بازارهای مالی علاوه بر تخصیص سرمایه پولی، خطرات اقتصادی را نیز توزیع می‌کنند. در واقع ریسک اشتغال به فعالیت‌های اقتصادی و سرمایه‌گذاری، از طریق ایجاد و توزیع اوراق بهادار از هم تفکیک و توزیع می‌شود. به عبارت دیگر بازارهای مالی (بازار پول و سرمایه) در ابعاد وسیع ریسک افرادی را که در فعالیت‌های اقتصادی بزرگ و پرمخاطره اشتغال دارند به پس‌انداز کنندگان که حاضر به پذیرش ریسک یک بازده غیرمطمئن هستند، منتقل و بین آن‌ها توزیع می‌کنند.

بازارهای مالی علاوه بر تفکیک ریسک اشتغال و سرمایه‌گذاری، افراد را قادر به ایجاد تنوع در سرمایه‌گذاری می‌کنند. ایجاد تنوع در سبد دارایی منجر به کاهش ریسک می‌شود. کل ریسک به این علت کاهش می‌یابد که زیان در بعضی از سرمایه‌گذاری‌ها توسط منافع ناشی از سایر سرمایه‌گذاری‌ها جبران می‌شود. بازارهای مالی همچنین ریسک عدم نقدشوندگی را کاهش می‌دهند. نقدشوندگی، عبارت از سهولت تبدیل دارایی‌ها به قدرت خرید در قیمت‌های مورد توافق است. هزینه‌های مبادلاتی و عدم تقارن اطلاعاتی باعث کاهش نقدشوندگی شده و ریسک را افزایش می‌دهد. بازارهای مالی از طریق انتشار و تحلیل اطلاعات و تسهیل دادوستدها به کاهش ریسک عدم نقدشوندگی کمک می‌کنند.

طبقه بندی بازارهای مالی

بازارهای مالی بر پایه معیارهای متفاوتی قابل طبقه‌بندی هستند:

طبقه‌بندی بر اساس نوع دارایی

طبقه‌بندی بر اساس مرحله عرضه اوراق بهادار

طبقه بندی بر اساس سررسید تعهدات مالی

بر اساس نوع دارایی، می‌توان بازار اوراق بهادار را به دسته‌های زیر تقسیم‌بندی کرد:

الف- بازار سهام در این بازار، سهام شرکت‌ها که نشانگر مالکیت دارنده آن در شرکت است، دادوستد می‌شود.

ب - بازار اوراق بدهی بازاری است که در آن ابزارهای با درآمد ثابت (اوراق قرضه) دادوستد می‌شوند.

ج - بازار ابزارهای مشتق بازاری است بر ای معاملات ابزارهایی مبتنی بر دارایی‌های مالی یا فیزیکی که از آن جمله می‌توان به اختیار معامله و قرارداد آتی اشاره کرد.

طبقه بندی بر اساس مرحله عرضه اوراق بهادار:

بازار دست اول (اولیه) شرکت‌ها، مؤسسات و بنگاه‌های اقتصادی برای تأمین منابع مالی مورد نیاز خود به مبالغ هنگفتی نیاز دارند که اغلب این منابع را در مقابل واگذاری اوراق بهادار خود، به دست می‌آورند. واگذاری اوراق بهادار و تأمین اعتبار برای اولین بار در بازار دست اول انجام می‌شود. به عبارت دیگر در بازار دست اول، اوراق بهادار برای نخستین بار منتشر می‌شوند. بر این اساس فروشنده اوراق بهادار در واقع همان ناشر اوراق بهادار است.

بازار دست دوم (ثانویه) پس از عرضه اوراق بهادار در بازار اولیه و به منظور آن که این اوراق بتوانند مورد دادوستد قرار گیرند، به بازار دیگری نیاز است که به آن بازار ثانویه اوراق بهادار گفته می‌شود. در این بازار، اوراق قابلیت دادوستد پیدا می‌کنند. وجود بازار دست دوم، صرفاً به این دلیل است که قابلیت نقدشوندگی اوراق بهادار منتشر شده در بازار دست اول را افزایش دهد، ضمن این‌که شرایطی فراهم می‌آورد که قرض‌دهندگان و قرض‌گیرندگان در صورت لزوم به آسانی بتوانند تصمیمات سرمایه‌گذاری خود را تغییر داده، به فروش اوراق بهادار خریداری شده یا خرید اوراق بهادار دیگر اقدام نمایند.

دادوستد در بازار دست دوم به دفعات نامحدود انجام می‌شود و بنابراین با جابجا شدن مالکیت ابزارهای مالی قابل دادوستد در آن بازار، قدرت نقدشوندگی زیادی ایجاد می‌شود. در این حالت، از نقد شدن پیش از سررسید بدهی واحدهای متقاضی سرمایه یا ناشران اوراق بهادار جلوگیری می‌شود و در نتیجه ضربه‌های کمبود نقدینگی تأثیر محدودتری بر واحدهای سرمایه‌گذار خواهد داشت.

طبقه بندی بر اساس سررسید تعهدات مالی:

الف (بازار پول

بنا به تعریف، بازار پول بازاری برای دادوستد پول و دیگر دارایی‌های مالی جانشین نزدیک پول است که سررسید کمتر از یک‌سال دارند. همچنین می‌توان از بازار پول به عنوان بازار ابزارهای مالی کوتاه مدت با ویژگی اندک بودن ریسک عدم پرداخت، نقدشوندگی و ارزش اسمی زیاد نام برد. تمرکز فعالیت این بازار در استفاده از ابزارهایی است که به اشخاص و بنگاه‌های تجاری این امکان را می‌دهند که به سرعت نقدینگی خود را به میزان مطلوب درآورند.

ب) بازار سرمایه

برپایه طبقه‌بندی بازار مالی با نگرش به سررسید دارایی‌ها، بازار سرمایه به بازار دادوستد ابزارهای مالی با سررسید بیشتر از یک سال و دارایی‌های بدون سررسید اطلاق می‌شود. این بخش از بازار مالی نقش مهمتری در گردآوری منابع پس‌اندازی و تأمین نیازهای سرمایه‌گذاری واحدهای تولیدی دارد. بازار سرمایه نسبت به بازار پول بسیار گسترده‌تر است و از تنوع ابزاری بیشتری برخوردار است.

مهمترین کارکرد بازارهای مالی شامل بازارهای پول، سرمایه و بیمه در اقتصاد ملی، تجهیز منابع پس‌اندازی و هدایت آن به سوی فعالیتهای مولد اقتصادی است، ضمن آنکه تعیین قیمت وجوه و سرمایه، انتشار و تحلیل اطلاعات و توزیع ریسک اقتصادی نیز اغلب در شمار کارکردهای این بازارهاست.

نگاهی به مفاهیم بازار پول در بورس

بنا به تعریف، بازار پول بازاری برای دادوستد پول و دیگر دارایی‌های مالی جانشین نزدیک پول است که سررسید کمتر از یک‌سال دارند. همچنین می‌توان از بازار پول به عنوان بازار ابزارهای مالی کوتاه مدت با ویژگی اندک بودن ریسک عدم پرداخت، نقدشوندگی و ارزش اسمی زیاد نام برد.

تمرکز فعالیت این بازار در استفاده از ابزارهایی است که به اشخاص و بنگاه‌های تجاری این امکان را می‌دهند که به سرعت نقدینگی خود را به میزان مطلوب درآورند. دلیل عمده نیاز واحدهای اقتصادی به بازار پول، عدم همزمانی دریافت پول و انجام مخارج است.

هر چند این امکان برای واحدهای اقتصادی وجود دارد که مستقل از دریافت وجوه نقدی، برای انجام مخارج برنامه‌ریزی شده خود، منابع پولی نگهداری کنند. اما این امر متضمن هزینه‌ای به شکل نرخ بهره است و بنگاه‌های اقتصادی با هدف حداقل کردن این هزینه، تلاش می‌کنند که کمترین منابع مالی ممکن را برای انجام دادوستدهای روزانه نگهداری کنند. برای این منظور، آن‌ها ترکیبی از منابع نقد و ابزارهای مالی بازار پول با ویژگی نقدینگی بالا و هزینه و ریسک به نسبت اندک را مورد استفاده قرار خواهند داد.

بازار پول یک بازار سازمان یافته نیست. به عبارت دیگر محل جغرافیایی خاصی برای بازار پول در نظر گرفته نمی‌شود و به طور کلی بانک‌ها، مؤسسات اعتباری غیربانکی و سایر مکان‌هایی که دادوستد ابزارهای مالی بازار پول در آن انجام می‌شود، تشکیل‌دهنده بازار پول هستند. مشارکت کنندگان در بازار پول، افراد یا واحدهای دارای مازاد نقدینگی هستند که به عنوان پس اندازکننده از طریق مستقیم یا غیر مستقیم منابع خود را با سررسیدهای کوتاه مدت در اختیار واحدهای نیازمند منابع مالی قرار می‌دهند. به عبارتی، مهمترین رسالت بازار پول ایجاد تسهیلات برای واحدهای اقتصادی به منظور تأمین نقدینگی - به معنای کوتاه مدت آن - و نیز تأمین سرمایه در گردش است.

ابزارهای بازار پول

اسناد خزانه : اسناد خزانه، اوراق بهادار کوتاه مدتی هستند که توسط دولت منتشر می‌شوند و سررسید آن‌ها به‌طور معمول سه ماه، شش ماه و یک‌سال است. این اسناد هنگام فروش به صورت تنزیل شده (به مبلغی کمتر از مبلغ اسمی) به فروش می‌رسند و در تاریخ سررسید، دارنده آن مبلغ اسمی سند را دریافت می‌کند. پس در ردیف ابزارهای تنزیل شده بازار پول قرار می‌گیرند.

انتشار و بازخرید این اوراق توسط بانک مرکزی و به نمایندگی از دولت انجام می‌شود. مهمترین ویژگی اسناد خزانه، ریسک اندک آن است. سرمایه‌گذاری که وجوه خود را در اسناد خزانه سرمایه‌گذاری می‌کند مایل به پذیرش کمترین ریسک ممکن است. به همین دلیل این اسناد از بازده نسبتاً پایینی برخوردارند. اسناد خزانه عمدتاً توسط مؤسسات سرمایه‌گذاری که به دنبال سرمایه‌گذاری موقت در مکانی مطمئن هستند، خریداری می‌شود.

پذیرش بانکی : پذیرش بانکی که دستور پرداخت مبلغ معینی به حامل آن در تاریخ معینی است، از جمله قدیمی‌ترین و کوچکترین (از نظر حجم و مبلغ) ابزارهای بازار پول به شمار می‌رود. اگر چه این ابزار مالی از قرن دوازدهم مورد استفاده واقع شده است، اما تا سال‌های دهه شصت که حجم تجارت بین‌الملل افزایش فوق‌العاده‌ای یافت، یک ابزار مهم در بازار پول به شمار نمی‌رفت.

در هر حال این ابزار به منظور تأمین مالی کالاهایی که هنوز از فروشنده به خریدار منتقل نشده است مورد استفاده قرار می‌گیرد. بدین ترتیب که این اوراق توسط یک مؤسسه تجاری و در وجه یک بانک تجاری خصوصی کشیده می‌شود و وقتی که بانک مزبور آن را مهر نماید (یعنی بپذیرد) به عنوان یک پذیرش بانکی شناخته می‌شود.

به عنوان مثال، فرض کنید که شرکت "الف" در ایران می‌خواهد کالایی را از شرکت "ب" در ژاپن خریداری نماید. شرکت ژاپنی از آنجا که شناختی نسبت به شرکت ایرانی طرف قرارداد خود ندارد، لذا تمایلی به ارسال کالا پیش از دریافت پول نخواهد داشت. از طرف دیگر، شرکت ایرانی نیز تمایلی به پرداخت پول قبل از دریافت کالا را ندارد. در چنین شرایطی، این شرکت تجاری می‌تواند با انتشار اوراق پذیرش بانکی موجبات تحقق معامله را فراهم سازد.

اگر چه پذیرش بانکی، در ابتدا به منظور تأمین مالی محموله کالای انتقال یافته در سطح بین‌الملل مورد استفاده قرار می‌گرفت، اما امروزه از این ابزار به منظور تأمین مالی محموله کالاهای داخلی، ذخیره‌سازی ارقام اصلی کالاهای داخلی و خارجی قابل‌عرضه در بازار و تهیه اعتبار به منظور مبادله دلار برای بانک‌های کشورهای معین نیز مورد استفاده قرار می‌گیرد. پذیرش بانکی منافع مستقیمی برای بانک‌ها نیز ایجاد می‌کند. به این ترتیب که بانک بدون استفاده از ظرفیت‌های خلق اعتباری‌اش، قادر به حمایت از نیازهای اعتباری مشتریان خود خواهد بود.

پذیرش بانکی از بازار ثانویه بسیار مناسبی برخوردار است، که دلالت آن، بانک‌های مرکزی خارجی و بانک‌های داخلی از مهمترین فعالان آن هستند.

اوراق تجاری : نوعی اوراق قرضه کوتاه مدت – با سررسید 270 روز یا کمتر – است که توسط شرکت‌های مالی و مؤسسات غیرمالی منتشر می‌شود. اوراق تجاری برای شرکت‌هایی که در کوتاه مدت به وجه نقد نیاز دارند، ابزار مالی مؤثری محسوب می‌شود. همچنین این اوراق می‌توانند به عنوان راهکار تأمین مالی میان مدت و حتی دراز مدت نیز مورد استفاده قرار گیرند. در این حالت، شرکت، اوراق تجاری جدید را به قصد پرداخت بدهی‌های سررسید

شده قبلی خود منتشر می‌کند. البته در سال‌های اخیر بازار اوراق تجاری به طور فزاینده توسط بانک‌های تجاری به عنوان منبع وجوه قابل استقراض مورد استفاده قرار گرفته است.

اوراق تجاری بدون پشتوانه هستند و معمولاً بازپرداخت آن‌ها به وسیله دارایی خاصی تضمین نمی‌شود. هر چند که بنگاه‌های فروشنده این اوراق، می‌بایست دارای خطوط پشتیبانی کننده از طرف بانک‌های تجاری باشند. در اکثر کشورها دسترسی به این بازار قانونمند است و تنها بنگاه‌هایی که در بورس اوراق بهادار پذیرفته شده و از حداقل سرمایه تعیین شده‌ای برخوردار باشند، می‌توانند به انتشار اوراق تجاری اقدام کنند. اوراق تجاری همانند اسناد خزانه، به صورت تنزیل شده به فروش می‌رسند و بازده آن‌ها به روش نرخ تنزیل محاسبه می‌شود.

اوراق تجاری بر خلاف اسناد خزانه، بازار دست دوم قابل توجهی ندارند و این عامل باعث کاهش قدرت نقدشوندگی آن شده است. این اوراق به دو دسته عمده تقسیم می‌شوند:

دسته اول، اوراقی هستند که توسط شرکت‌های بزرگ و معتبر منتشر می‌شوند. که به‌طور مستقیم و بدون نیاز به کارگزاران و معامله‌گران به خریداران ابزارهای مالی فروخته می‌شوند.

دسته دوم، که توسط شرکت‌های کوچکتر اما خوشنام و معتبر منتشر می‌شوند و از طریق معامله‌گران و کارگزاران به مشتریان فروخته می‌شوند. نرخ بهره این دسته از اوراق معمولاً بیشتر از اوراق منتشر شده توسط شرکت‌های بزرگ است که علت آن ریسک بیشتر و همچنین وجود هزینه‌های دادوستد توسط معامله‌گران است.

انتشار اوراق تجاری به طور معمول توسط یک فروشنده خاص، برای مثال شعبه یک بانک تجاری، انجام می‌شود و بازخرید آن هم اغلب به عهده فروشنده است.

اوراق تجاری مزیت‌های عمده‌ای برای فروشندگان و خریداران به همراه دارند و به همین دلیل بازار آن در سال‌های اخیر رشد سریعی را شاهد بوده است. امتیاز مهم این اوراق برای فروشندگان، کمتر بودن هزینه آن نسبت به استقراض از بانک‌های تجاری است. همچنین اوراق تجاری به دلیل بازده بالاتر نسبت به اسناد خزانه و همچنین همخوانی سررسید آن با نیازهای سرمایه‌گذاران، از جذابیت خاصی برای مشتریان برخوردار است.

بزرگترین بازار اوراق تجاری در جهان مربوط به ایالات متحده آمریکا است. به طوری که حجم دادوستد در آن نزدیک به 80 درصد مبادلات جهان را تشکیل می‌دهد. پس از آن، بازار

کشورهای اروپایی قرار دارند که به رغم جوان بودن، طی سال‌های اخیر رشد قابل‌ملاحظه‌ای داشته‌اند.

گواهی سپرده: گواهی سپرده جوانترین و در عین حال از مهمترین ابزارهای بازار پول به شمار می‌رود. این گواهی از اوایل دهه 1960 میلادی مطرح شد و به دلیل انعطاف‌پذیری، تنوع و بازار دست دوم سازمان یافته، به سرعت گسترش یافت. به‌گونه‌ای که هم اکنون از مهمترین منابع تأمین مالی بانک‌های تجاری و همچنین از اجزا مهم پرتفوی سرمایه‌گذاران به شمار می‌رود.

گواهی سپرده، سندی است که توسط یک مؤسسه سپرده‌پذیر - به‌طور معمول یک بانک - در قبال مبلغ مشخصی پول که نزد آن سپرده شده، منتشر می‌شود. این گواهی دارای سررسید و همچنین نرخ بهره معین است. این نوع سرمایه‌گذاری در واقع دو مزیت عمده دارد، نخست این‌که سرمایه‌گذار می‌تواند به دقت بازده پول خود را محاسبه کند. دوم، زمان سررسید اصل و بهره گواهی نیز مشخص است.

در یک دسته‌بندی کلی، گواهی‌های سپرده به دو بخش قابل انتقال و غیرقابل انتقال تقسیم می‌شوند. دارنده گواهی سپرده قابل‌معامله می‌تواند آن را قبل از تاریخ سررسید در بازار دست دوم به فروش برساند. به همین دلیل این گواهی‌ها از نقد شوندگی بالایی برخوردار هستند، زیرا دارنده آن در صورت نیاز به پول نقد می‌تواند آن را در بازار دست دوم به فروش برساند. اما گواهی‌های غیرقابل مبادله، قابل فروش مجدد نیستند و دارندگان آن در صورت نیاز به وجه نقد تنها می‌توانند به مؤسسه سپرده‌پذیر مراجعه و با تحمل جریمه در نظر گرفته شده، سپرده خود را از مؤسسه خارج کنند.

حداقل دوره سررسید گواهی‌های سپرده هفت روز و حداکثر آن نامحدود است. اما در عمل بیشتر گواهی‌های سپرده با سررسید کمتر از یک‌سال منتشر می‌شوند و در بین آن‌ها، گواهی‌های سه ماهه و شش ماهه از عمومیت بیشتری برخوردارند. گواهی‌های سپرده قابل‌معامله براساس ارزش اسمی به دو دسته گواهی‌های بزرگ و گواهی‌های کوچک تقسیم می‌شوند. برای نمونه در آمریکا ارزش اسمی گواهی سپرده‌های بزرگ بیشتر از یک میلیون دلار و ارزش اسمی گواهی سپرده کوچک کمتر از یک میلیون دلار است.

گواهی‌های سپرده بزرگ اغلب به وسیله بانک‌ها، صندوق‌های سرمایه‌گذاری، سرمایه‌گذاران نهادی (مؤسسات سرمایه‌گذاری) و صندوق‌های بازار پول خریداری می‌شوند، در حالی که

اغلب مشتریان گواهی‌های سپرده کوچک، اشخاص هستند. همچنین نرخ بهره گواهی سپرده کوچک، کمتر از گواهی سپرده بزرگ است.

به طور معمول گواهی سپرده قابل معامله، بر اساس بازار در نظر گرفته شده برای فروش، به دو دسته داخلی و خارجی تقسیم می‌شود. نوع داخلی این گواهی‌ها برای فروش در داخل کشور و نوع خارجی آن برای فروش در کشورهای دیگر به صورت ارزی منتشر می‌شوند. گواهی‌های سپرده ارزی خود به دو دسته بانکی و یورو تقسیم می‌شوند که این امر به دلیل اهمیت و جایگاه بازار ایالات متحده آمریکا و اروپا در بازار پول جهان است.

گواهی‌های سپرده ارزی که به قصد فروش در آمریکا منتشر می‌شوند به نام گواهی‌های سپرده بانکی و گواهی‌های سپرده‌ای که برای فروش در اروپا منتشر می‌شوند به گواهی‌های سپرده یورو معروفند. بدیهی است که این گواهی‌ها برای فروش در مناطق دیگر جهان نیز منتشر می‌شوند که به دلیل اهمیت کمتر، نام استاندارد برای آن‌ها وجود ندارد. همچنین نوع دیگری از گواهی‌های سپرده وجود دارند که توسط مؤسسات اعتباری غیربانکی منتشر می‌شوند و به نام گواهی‌های سپرده اعتباری معروف هستند.

نهادهای بازار پول

بانک مرکزی و دیگر واسطه‌های مالی بانکی از قبیل، بانک‌های تجاری و مؤسسات اعتباری غیربانکی از مهمترین نهادهای بازار پول به شمار می‌آیند. در کنار این واسطه‌های مالی، شرکت‌های تجاری، دولت و مؤسسات دولتی، صندوق‌های سرمایه‌گذاری، کارگزاران و معامله‌گران و در نهایت سرمایه‌گذاران نیز نقش مهمی در این بازار ایفا می‌کنند.

چقدر با بازار سرمایه آشنا هستید؟

در بازار سرمایه اوراق بهادار با سررسید بیشتر از یک سال به فروش می‌رسد. با در نظر گرفتن این واقعیت که پس‌انداز و سرمایه‌گذاری برای رشد اقتصاد حیاتی هستند، بازار سرمایه

پلی است که پس انداز واحدهای اقتصادی دارای مازاد را به واحدهای سرمایه‌گذاری که بدان نیازمندند انتقال می‌دهد. بنابراین بازار سرمایه، واحدهای پس‌اندازی و سرمایه‌گذاران را با یکدیگر ارتباط می‌دهد. از طرف دیگر سازوکارهای تعبیه شده در این بازار از طریق رشد حجم پس‌انداز و سرمایه‌گذاری، رشد اقتصادی را تسریع می‌کنند.

استفاده از بازار سرمایه برای تأمین مالی مخارج دولت نیز از جمله قدیمی‌ترین و متداولترین شکل مبادلات مالی است. اتکای دولت‌ها به بازار سرمایه در اغلب اقتصادهای مدرن نه تنها از این جهت مهم است که دولت‌ها غالباً اوراق بدهی منتشر می‌کنند تا بخش عمده هزینه‌های خود را تأمین مالی نمایند، بلکه استقرار دولت غالباً حجم عظیمی از کل وجوه عرضه شده در بازار توسط وام‌دهندگان را جذب می‌کند.

ابزارهای بازار سرمایه

الف – ابزارهای تأمین مالی دراز مدت

سهام: سهام صرف‌نظر از شکل آن، نشان‌دهنده منافع مالک در شرکت است و از آن‌جاکه طلب و ادعای سهامداران در مورد دارایی‌های شرکت در مرحله آخر تمام طلب‌ها قرار دارد، منافع سهام به عنوان "منفعت باقیمانده" شناخته می‌شود.

سهام عادی: سهام عادی نوعی ابزار سرمایه‌گذاری است که نشانگر مالکیت دارنده آن در یک شرکت سهامی است و به دو دسته سهام با نام و سهام بی‌نام تقسیم می‌شود.

سهام ممتاز: سهام ممتاز نوعی اوراق بهادار است که دارنده آن نسبت به درآمدها و دارایی‌های شرکت، حق یا ادعای محدود و معینی دارد. این سهام زمانی منتشر می‌شود که هزینه سهام عادی بالاتر باشد.

اوراق قرضه: اوراق قرضه اسنادی هستند که به موجب آن‌ها ناشر متعهد می‌شود مبالغ معینی (بهره سالانه) را در فاصله‌های زمانی مشخص به دارنده پرداخت کند و در سررسید، اصل مبلغ را بازپرداخت کند.

اوراق مشارکت: اوراقی است که سود علی الحساب دارد و صادرکننده اوراق متعهد می‌شود اصل پول و سود قطعی را در تاریخ معین پرداخت کند.

ب - ابزارهای ویژه مدیریت خطر

علاوه بر کارکرد تأمین مالی و احدهای اقتصادی دارای کسری، مقابله با ریسک همراه با سرمایه‌گذاری و به ویژه ریسک ناشی از نوسان‌های قیمتی از دیگر کارکردهای مهم بازار سرمایه است. این کارکرد بازار سرمایه، از طریق به‌کارگیری ابزارهایی تحت عنوان ابزارهای مشتق انجام می‌شود. اطلاق مشتق به این ابزارها به آن دلیل است که ارزش این ابزارها براساس، ارزش اوراق یا دارایی‌های دیگر تعیین می‌شود و در واقع مشتق از دارایی‌های دیگر است. معامله‌گران این ابزارها، برآنند که با پذیرش هزینه‌ای اندک، از ریسک زیاد نوسان قیمت اجتناب کرده و آن را به سایر سرمایه‌گذاران منتقل کنند. مهمترین ابزارهای مشتق بازار سرمایه عبارتند از:

قراردادهای اختیار معامله

اختیار معامله قراردادی دوطرفه بین خریدار و فروشنده است که براساس آن خریدار قرارداد حق (نه الزام و تعهد) دارد که مقدار معینی از دارایی مندرج در قرارداد را با قیمت معین و در زمانی مشخص بخرد یا بفروشد. بنابراین براساس این قرارداد، دو طرف توافق می‌کنند که در آینده معامله‌ای انجام دهند. در این معامله خریدار اختیار معامله، در ازای پرداخت مبلغ معینی، حق خرید یا فروش دارایی مندرج در قرارداد را در زمانی مشخصی با قیمتی که هنگام بستن قرارداد تعیین شده است، به دست می‌آورد. از طرف دیگر، فروشنده قرارداد اختیار معامله، در مقابل اعطای این حق به خریدار با دریافت مبلغ معینی هنگام عقد قرارداد، براساس مفاد قرارداد، آماده فروش دارایی مذکور است. چنان‌که از تعریف قرارداد اختیار معامله پیداست، دارنده قرارداد (خریدار) در اعمال حق خود مختار است و به عبارت دیگر هیچ تعهد و الزامی ندارد و در صورت صرف‌نظر وی از اجرای قرارداد، مبلغی را که در ازای این حق، پرداخته است از دست می‌دهد. از طرف دیگر فروشنده در صورت خواست خریدار، مجبور به اجرای قرارداد است. قراردادهای اختیار معامله به دو دسته طبقه‌بندی می‌شوند:

الف - قرارداد اختیار خرید

دارنده این نوع اختیار معامله، حق دارد که مقدار معینی از دارایی مندرج در قرارداد را با قیمت مشخصی - به قیمت توافقی- در دوره زمانی معینی بخرد.

ب - قرارداد اختیار فروش

این قرارداد به دارنده حق می‌دهد که مقدار معینی از دارایی مندرج در قرارداد را با قیمت توافقی در دوره زمانی مشخصی بفروشد. در حالی که خریدار قرارداد اختیار خرید، به امید افزایش قیمت آن را می‌خرد، خریدار قرارداد اختیار فروش پیش‌بینی می‌کند که قیمت در آینده کاهش خواهد یافت.

قراردادهای آتی

تمامی انواع کالا را میتوان هر روز در بازار آتی (نقد) دادوستد کرد. در این بازارها، خریدار و فروشنده برای تحویل آتی کمیت

و کیفیت مشخصی از یک کالا، با یکدیگر به توافق می‌رسند. وقتی قیمت آتی دادوستد، نوسان داشته باشد، معامله‌گران با ریسک (خطر) روبرو خواهند بود؛ زیرا ارزش موجودی آنها ممکن است به‌طور چشمگیری تغییر یابد. برای ایمن شدن در برابر تغییرات ناگهانی قیمت، خریداران و فروشندگان می‌توانند به بازار تحویل آتی روی آورند که در آن قراردادهای تحویل آتی برای تحویل کمیت و کیفیت مشخصی از یک کالا با یک قیمت مشخص در یک زمان معین تنظیم می‌شود.

بر اساس این قرارداد، خریدار متعهد می‌شود که مقدار مشخصی از یک کالا را در تاریخ معین با قیمت معینی از فروشنده تحویل بگیرد و فروشنده متعهد می‌شود که کالای مورد نظر را بر اساس مفاد قرارداد در همان تاریخ و با همان قیمت به خریدار تحویل دهد. در سررسید قرارداد تحویل آتی، فروشنده با دریافت قیمت، کالای موضوع قرارداد را به خریدار تحویل می‌دهد و تسویه انجام می‌شود. به عبارت دیگر، تسویه قراردادهای آتی به صورت تحویل فیزیکی کالا است.

نهادهای بازار سرمایه

الف) نهادهای خودتنظیم‌گر: بورس‌های اوراق بهادار، بورس کالا، مؤسسات سپرده‌گذاری و نگهداری اوراق بهادار.

ب) واسطه‌های بازار: شرکت‌های تأمین سرمایه (بانک‌های سرمایه‌گذاری)، کارگزاران، معامله‌گران، مشاوران سرمایه‌گذاری، بازارگردانان، شرکت‌های سرمایه‌گذاری.

ج) سایر فعالان بازار سرمایه: مؤسسات رتبه‌بندی خطر و اعتبار، پردازشگران حرفه‌ای اطلاعات یا فروشندگان حرفه‌ای اطلاعات.

سرمایه‌گذاران برای خرید سهام در بورس تهران باید به یک شرکت کارگزاری رسمی عضو بورس اوراق بهادار تهران مراجعه کنند. مهمترین وظیفه کارگزاران دریافت سفارش خرید و فروش از سرمایه‌گذاران و انجام معامله برای آنان است.

بر اساس مقررات، انجام معامله سهام شرکتهای پذیرفته شده در بورس در خارج از سیستم معاملات بورس ممنوع است. بنابراین در حال حاضر در بورس اوراق بهادار تهران مسیر اصلی سرمایه‌گذاری از طریق کارگزاران است.

روشهای ارتباط سرمایه‌گذاران با شرکتهای کارگزاری بر حسب موقعیت آنها عبارتند از:

- مراجعه حضوری به دفاتر شرکتهای کارگزاری و یا شعبه های آنها در نقاط مختلف کشور

- مراجعه به سایت شرکت کارگزاری

- سیستم پیام کوتاه شرکتهای کارگزاری

در این قسمت نحوه خرید سهام با توجه به روش مراجعه حضوری شرح داده میشود. سرمایه‌گذارانی که تمایل دارند از روش اینترنتی یا از طریق ارسال پیام کوتاه در بورس سرمایه‌گذاری نمایند میتوانند به سایت اینترنتی شرکت‌های کارگزاری مراجعه کنند.

چگونگی خرید سهام

همه کارگزاران موظف به انجام وظایف خود در چارچوب قوانین و مقررات موجود هستند و سرمایه‌گذار می‌تواند برای خرید اوراق بهادار کارگزار خود را با توجه به معیارهایی از قبیل انجام به موقع سفارش، دادوستد سهام با مناسب‌ترین قیمت و ارائه خدمات جانبی کارگزار انتخاب کند. سرمایه‌گذاران در شرکت‌های کارگزاری باید اقدامات زیر را انجام دهند:

افتتاح حساب یا دریافت کد معاملاتی

از آن‌جا که دادوستد اوراق بهادار با استفاده از سامانه معاملات الکترونیکی انجام می‌شود، لازم است همه خریداران و فروشندگان دارای کد منحصر به خود باشند تا کارگزار بتواند براساس آن به خرید و فروش اوراق بهادار بپردازد. بنابراین هر سرمایه‌گذاری باید یک بار اقدام به دریافت کد سهامداری نماید. کد معاملاتی، شناسه‌ای 8 کاراکتری است که براساس مشخصات و اطلاعات فردی سرمایه‌گذار - از جمله کد ملی وی - و به صورت ترکیبی از حرف و عدد تعیین می‌شود.

این کد در واقع از سه حرف اول نام خانوادگی و یک عددی تصادفی پنج رقمی، تشکیل شده است. کد معاملاتی سرمایه‌گذار منحصر به فرد است و هر سرمایه‌گذار یک کد معاملاتی دارد. دریافت کد معاملاتی از طریق کارگزار و با ارائه مدارک شناسایی (کپی شناسنامه و شماره ملی) امکان‌پذیر است. آن‌چنانکه اشاره شد دریافت کد سهامداری یکبار بصورت رایگان و حداکثر 48 ساعت توسط کارگزار صورت می‌گیرد.

واریز وجه به حساب کارگزار

پس از آنکه کارگزار برای سرمایه‌گذار کد سهامداری ایجاد کرد سرمایه‌گذار باید وجهی را که تمایل به سرمایه‌گذاری دارد به حساب بانکی شرکت کارگزاری واریز کند.

چگونگی فروش سهام در بازار بورس

بر اساس مقررات، انجام معامله سهام شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس در خارج از سیستم معاملات بورس ممنوع است. بنابراین در حال حاضر در بورس اوراق بهادار تهران مسیر اصلی سرمایه‌گذاری از طریق کارگزاران است.

سرمایه گذاران برای فروش سهام در بورس تهران باید به یک شرکت کارگزاری رسمی عضو بورس اوراق بهادار تهران مراجعه کنند. پس از انتخاب کارگزار توسط سرمایه‌گذار، کارگزار در انجام معاملات نقش نماینده خریدار و فروشنده را ایفا می‌کند. مهمترین وظیفه کارگزاران دریافت سفارش خرید و فروش از سرمایه‌گذاران و انجام معامله برای آنان است.

افراد برحسب موقعیت خود میتوانند به سه روش مراجعه حضوری به دفاتر شرکتهای کارگزاری و یا شعبه‌های آنها در نقاط مختلف کشور، مراجعه به سایت شرکت کارگزاری و از طریق سیستم پیام کوتاه شرکتهای کارگزاری جهت انجام معاملات خود با شرکتهای کارگزاری تماس بگیرند. در این قسمت نحوه فروش سهام با توجه به روش مراجعه حضوری شرح داده میشود:

چگونگی فروش سهام

فرآیند فروش سهام در بورس اوراق بهادار تهران همانند فرآیند خرید است، اما در مراحل اولیه، نیاز به اقداماتی متفاوت از چرخه خرید دارد. در این قسمت چرخه فروش سهام با تأکید بر تفاوت‌ها توضیح داده می‌شود.

تکمیل فرم درخواست فروش

در این مرحله فروشنده سهام با مراجعه به کارگزار فرم درخواست فروش را تکمیل و همراه کپی شناسنامه و اصل سهام یا "گواهی نقل و انتقال و سپرده سهام" به کارگزار تحویل می‌دهد. تفاوت اصلی فرم درخواست فروش با درخواست خرید در قسمتی است که براساس آن سرمایه‌گذار به کارگزار برای فروش سهام خود و انجام مراحل و تشریفات ثبت و انتقال سهام، وکالت می‌دهد. فرم درخواست فروش در چهار نسخه برای کارگزار، شرکت خدمات بورس، فروشنده و بایگانی تهیه و تنظیم می‌شود.

با کارگزاران بازار بورس آشنا شوید

کارگزاران اشخاصی حقیقی یا حقوقی هستند که نقش واسطه بین خریدار و فروشنده را در بازار بورس بازی می‌کنند. آنها در این نقش وظیفه یافتن خریدار برای فروشنده و فروشنده برای خریدار را بر عهده دارند. به عبارتی آنها عامل تطابق عرضه و تقاضا هستند و به دو دسته خصوصی و دولتی تقسیم می‌شوند.

خرید و فروش سهام شرکت‌های بورسی در بازار، فقط توسط کارگزاران رسمی سازمان بورس و اوراق بهادار امکان پذیر است؛ و این مسئله موجب شفافیت معاملات بازار می‌شود. چرا که به این ترتیب اطلاعات مربوط به معاملات مانند تعداد سهام، قیمت مورد معامله و تعداد خریدار و فروشنده هر روز در دسترس قرار می‌گیرد.

کارگزاران طی تشریفات و آزمون‌های متعدد و خاصی انتخاب می‌شوند و مجوز تأسیس و فعالیت خود را از سازمان بورس و اوراق بهادار دریافت می‌کنند، بنابراین درکار خود صلاحیت، مهارت و دانش لازم را دارا می‌باشند.

کارگزاران به حساب مشتری خود وارد بازار می‌شوند و به وکالت از سوی وی اقدام به معامله به نفع او می‌کنند. از این رو با توجه به ماهیت کارکرد کارگزاران، این افراد باید علاوه بر دارا بودن تخصص، تجربه و هوشمندی، الزامات اخلاقی مانند صداقت و امانتداری را نیز رعایت کنند.

خدمات کارگزاری

کارگزار می‌تواند عملیات زیر را انجام دهد:

الف) سرمایه‌گذاری و خدمات کارگزاری

1- خرید و فروش اوراق بهادار پذیرفته شده در بورس و اوراق بهادار به نمایندگی از طرف اشخاص و یا به حساب خود

2- پذیره نویسی اوراق بهادار پذیرفته شده در بورس

3- اداره امور سرمایه‌گذاری‌ها به نمایندگی از طرف اشخاص

4- بازارگردانی اوراق بهادار

(بازارگردانی فعالیتی است که به هدف کاهش دامن‌ه نوسانات قیمت اوراق بهادار و تامین نقد شوندگی آن با مجوز سازمان توسط کارگزار انجام می‌شود.)

ب) خدمات مالی

1- ارائه مشاوره و راهنمایی به شرکت ها به منظور نحوه عرضه سهام آن ها برای فروش در بورس اوراق بهادار

2- راهنمایی شرکت ها در مورد طرق افزایش سرمایه

3- انجام بررسی های مالی، اقتصادی، سرمایه گذاری، ارایه خدمات و نظرات مشورتی به سرمایه گذاران

ج) تامین مالی

اخذ تسهیلات اعتباری از بانک ها و اشخاص

ارایه هر یک از خدمات فوق، علاوه بر دادوستد اوراق بهادار پذیرفته شده توسط کارگزار منوط به کسب مجوز جداگانه از سازمان است. کارگزار با موافقت سازمان می تواند برای انجام فعالیت مالی به ایجاد شعبه و نمایندگی اقدام نماید.

شعبه: واحدی از کارگزار است که از آن محل به ارایه خدمات به سرمایه گذاران می پردازد و در شهری واقع شده است که سازمان در آن شهر تالار دارد. تالارهای اختصاصی کارگزار نیز شعبه تلقی می شود.

نمایندگی: واحدی از کارگزار است که از آن محل به ارایه خدمات به سرمایه گذاران می پردازد و در شهری واقع شده است که سازمان در آن شهر تالار ندارد. تالارهای اختصاصی کارگزار که در آن معامله انجام نمی شود و سفارش های دریافتی از آن شهر برای شعبه ارسال می شود، نیز نمایندگی تلقی می شود.

معیارهای انتخاب کارگزار

معمولاً سرمایه گذاران دائمی بورس هر کدام با کارگزار معینی کار می کنند. به غیر از کارگزارانی که به تازگی مجوز مشاوره و سببگردانی دریافت نموده اند، سایر کارگزاران اجازه ارائه مشاوره به سرمایه گذاران را ندارند. لذا برای آنها تفاوتی نمی کند که سرمایه گذار چه

سهمی بخرد و بفروشد، آنها تنها کارمزد خود را دریافت خواهند کرد. در نتیجه این سرمایه‌گذار است که باید با توجه به موارد خاصی که در ادامه آمده است، کارگزار خود را انتخاب کند.

- 1- قابلیت انجام سریع سفارش مشتری
- 2- داشتن اطلاعات مربوط و کافی
- 3- داشتن سیستم‌های داخلی مناسب

و موارد دیگری نظیر؛

4- حجم سرمایه سرمایه‌گذار

به عبارتی در انتخاب کارگزار باید دقت نمود که کارگزار برای چه مقدار سرمایه‌هایی کار می‌کند و آیا سرمایه ما در حدی است که کارگزار برای ما معامله کند. اصولاً کارگزاران به نسبت حجم سرمایه افراد آنها را در اولویت قرار می‌دهند. فرضاً کارگزاری که اکثر مشتریان آن دارای سرمایه‌های بالای 1 میلیارد ریال باشند، برای سرمایه‌گذار با سرمایه 100 میلیون ریال مناسب نیست.

5- تعداد مراجعه‌کنندگان به کارگزار

به این معنی که آیا کارگزار فرصت رسیدگی به درخواستهای همه مشتریان را دارد؟ چرا که در غیر این صورت شاید به علت عدم فرصت کارگزار برای انجام درخواستهای خرید و فروش مشتریان درخواست ما به روزهای بعد موکول شود و این مسئله با توجه به ارزش زمان در معاملات بورس ممکن است موجب از دست رفتن برخی فرصت‌ها شود.

6- نوع شخصیت خریدار در ارتباط با کارگزار (حقیقی یا حقوقی)

برخی از کارگزاری‌ها اکثراً دارای مشتریانی با شخصیت حقوقی می‌باشند که برای اشخاص حقیقی مناسب نمی‌باشد.

طبقه‌بندی شرکت‌های کارگزاری

در بازار سرمایه به طور کلی دو نوع کارگزار وجود دارد:

الف - کارگزار با خدمات محدود

کارگزار با خدمات محدود، کارگزاری است که صرفاً خرید و فروش را انجام می‌دهد و کارمزد دریافت می‌کند. کارگزار با خدمات محدود، نسبت به کارگزار با خدمات کامل، کارمزد کمتری دریافت می‌دارد و در عوض، خدماتی که به مشتریان ارائه می‌دهد، کاملاً محدود است. خدمات کارگزاری با خدمات محدود می‌تواند شامل قیمت‌های لحظه‌ای سهام، عرضه و تقاضای بازار، حجم معاملات روزانه و درگاهی موارد، مشاوره‌دادن به سرمایه‌گذاران در هنگام ثبت سفارش می‌باشد.

ب - کارگزار با خدمات کامل:

این کارگزاری‌ها خدمات متنوع و کاملی به مشتریان خود ارائه می‌کنند، این خدمات شامل مشاوره، برنامه‌ریزی مالی، مدیریت سبد سهام و ... نیز هست. کارگزار با خدمات کامل، علاوه بر خدمات خرید و فروشی که کارگزار با خدمات محدود انجام می‌دهد، خدمات دیگری نیز ارائه می‌کند که شامل موارد زیر است:

1- خبرنامه‌های تحلیلی که به صورت روزانه، هفتگی و ماهانه ارائه می‌شوند.

2- ارائه تحلیل در مورد پرتفوی سرمایه‌گذاران و شرکت‌های سرمایه‌گذاری، محاسبه ریسک و بازده در مورد سرمایه‌گذاری هر شخص حقیقی و حقوقی.

3- ارائه شاخص‌های منتخب روز، هفته و ماه

4- ارائه سهام منتخب روز، هفته و ماه

5- ارائه قیمت‌های " بهنگام " به همراه نرم افزار رسم نمودار

6- ارائه نرم افزار تحلیل و ارائه اطلاعات بورسی- اطلاعات بنیادی و تکنیکی

7- ارائه خدمات خرید و فروش اینترنتی

8- ارائه خدمات ایجاد صندوق‌های سرمایه‌گذاری مشاع

9- ارائه دوره‌های آموزشی در زمینه تحلیل بنیادی و تحلیل تکنیکی هم چنین نحوه حضور در امتحانات نمایندگی series 3 و کارگزاری series 7

10- ارائه خدمات مشاوره در زمینه خرید و فروش سهام و تشکیل پرتفوی

11- ارائه شاخص خاص برای تشکیل پرتفوی و گزارش مربوط به آن

شرایط اعطای مجوز و تداوم فعالیت کارگزار

- متقاضی، تقاضای خود را کتباً طبق نمونه‌های تعیین شده همراه با مدارک مورد نیاز که توسط هیئت مدیره سازمان تعیین می‌شود، به عنوان دبیرکل سازمان ارسال خواهد نمود.

- متقاضی باید دارای هیئت مدیره‌ای با حداقل پنج عضو باشد. اعضای هیئت مدیره باید دارای تحصیلات کارشناسی یا بالاتر باشند. حداقل دو عضو از اعضای هیئت مدیره باید دارای تحصیلات در رشته‌های مالی، حسابداری، اقتصادی؛ بازرگانی و مدیریت باشند. اعضای هیئت مدیره متقاضی باید دارای حداقل پنج سال سابقه مدیریت عمومی یا هفت سال سابقه کار در شرکت‌ها و موسسات مالی، سرمایه‌گذاری، اعتباری و یا مؤسسات حسابرسی و خدمات سرمایه‌گذاری باشند.

- اعضای هیئت مدیره کارگزار باید دارای حسن شهرت و اخلاق حرفه‌ای در رشته تجربی خود باشند و پیشینه کیفری مؤثر نداشته باشند.

- حداقل سرمایه مورد نیاز برای دریافت مجوز کارگزاری پنج میلیارد ریال است.

- متقاضی فعالیت در استان تهران باید هم زمان حداقل دو شعبه در سایر استان‌های کشور دایر نماید.

- کارگزار باید برای جبران خساراتی که ممکن است از عملیات وی متوجه طرفین معامله شود، افزون بر سپردن تضمین نزد بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، نسبت به واریز سهم شرکت خود به حساب تضمین بورس اقدام نماید.

- پس از تأیید صلاحیت و واجد شرایط بودن متقاضی و رئیس هیئت مدیره و یا مدیر عامل آن توسط بانک مرکزی، مجوز کارگزاری از طریق هیئت مدیره بورس صادر می گردد. پس از آن ثبت شرکت کارگزاری انجام می گیرد.

- کلیه کارکنان کارگزار که برای انجام داد و ستد با سیستم معاملاتی کار می کنند باید حداقل دارای گواهی نام ه اصول مقدماتی کارگزاری باشند.

- کارگزار موظف است سالانه مبالغی تحت عنوان حق عضویت و حق استفاده از تسهیلات و خدمات را که توسط هیئت مدیره تعیین می شود به سازمان پرداخت نمایند.

حق عضویت: مبلغی است که بابت فعالیت کارگزاران در بورس به عنوان عضو سازمان دریافت می شود. میزان حق عضویت در سازمان هر ساله توسط هیئت مدیره سازمان تعیین می شود.

کارگزار نمی تواند بدون کسب موافقت سازمان بورس فعالیت خود را متوقف کند.

ساختار سازمانی شرکت های کارگزاری

معمولاً ساختار سازمانی شرکت های کارگزاری مانند سایر موسسات و سازمان ها، متناسب با نیاز سازمان طراحی می شود. شکل قانونی و ماهیت حقوقی شرکت های کارگزاری به یکی از دو صورت؛ سهامی یا تضامنی می باشد. در طراحی ساختار سازمانی هر موسسه، عواملی چون موقعیت جغرافیایی و وظیفه سازمان در نظر گرفته می شود تا با ترکیب این عوامل اهداف اساسی و خدمات و حوزه های فعالیت آن پوشش داده می شود.

مسئولیت شرکت های کارگزاری

در حالت کلی این اعتقاد وجود دارد که شرکت های کارگزاری با دریافت کارمزد از مشتریان خود، از بدو افتتاح حساب بانکی تا تاریخ تسویه و وجوه مسئول می باشند. در صورتیکه شرکت های کارگزاری در انجام مسئولیت خود کوتاهی نمایند و

یا مرتکب قصور یا تخلفی شوند با مجازات‌های زیر روبرو خواهند شد.

1- لغو پذیرش در بورس

2- توقف فعالیت

نگاهی به "سهام" در بازار سرمایه

اوراق سهام عادی اصلی‌ترین ابزار قابل‌معامله در بورس تهران است. این ابزار، سند قابل‌معامله‌ای است که مبین میزان مشارکت و تعهدات و منافع صاحب آن در یک شرکت سهامی است. امروزه انتشار سهام برای تأمین منابع لازم در سرمایه‌گذاری‌های بزرگ روش متعارف و متداولی است که مستقیماً از پس‌اندازهای افراد تغذیه می‌شود.

متداول‌ترین نوع سهام، سهام عادی یا سهام معمولی است که دارندگان آن به مبلغ مساوی از حقوق و امتیازات واحدی برخوردارند. اکثریت سهام شرکت‌ها به صورت عادی منتشر می‌شود. از نظر تملک نیز سهام را می‌توان به دو دسته کلی سهام بانام و سهام بی‌نام تقسیم کرد.

بر اساس ماده 25 قانون تجارت ایران، اوراق سهام باید متحدالشکل، چاپی و دارای شماره ترتیب باشند. اوراق سهام همچنین باید به امضای دست کم دو نفر که بر اساس اساسنامه شرکت تعیین می‌شوند برسند. بر روی برگه سهام، نام شرکت و شماره ثبت آن، مبلغ سرمایه ثبت شده و سرمایه پرداخت شده، تعیین نوع سهم، مبلغ اسمی سهم و مقدار پرداخت شده آن، با حروف و با عدد باید درج شود.

در انتشار سهام باید نکاتی مانند تعیین بهای اسمی، یکسان بودن بهای اسمی و با نام بودن سهام رعایت شود. به منظور ایجاد سهولت در معامله بهتر است بهای اسمی سهام، مضربی از 100 یا 1000 باشد. صاحبان سهام عادی علاوه بر دریافت سود سهام و حق رأی دادن، حق دیگری هم دارند که آن را حق تقدم خرید سهام می‌نامند. حق تقدم حقی است که به موجب آن دارندگان فعلی سهام عادی در خرید سهام جدید انتشار اولویت خواهند داشت.

سهام صرف نظر از شکل آن، نشان دهنده منافع مالک در شرکت است و از آنجا که طلب و ادعای سهامداران در مورد دارایی‌های شرکت در مرحله آخر تمام طلب‌ها قرار دارد، منافع سهام به عنوان "منفعت باقیمانده" شناخته می‌شود.

گونه دیگر سهام، سهام ممتاز است که از نظر دریافت سود سهام و دریافت هرگونه وجهی در زمان انحلال شرکت یا توزیع دارایی‌ها نسبت به سهام عادی برتری دارد. برای نمونه هنگام توزیع سود سهام، ابتدا سهام ممتاز خود را دریافت می‌کنند.

سهام عادی

سهام عادی نوعی ابزار سرمایه‌گذاری است که نشانگر مالکیت دارنده آن در یک شرکت سهامی است و به دو دسته سهام با نام و سهام بی‌نام تقسیم می‌شود. سهام بانام و بی‌نام از نظر مزایا، تفاوتی ندارند؛ تنها تفاوت آن‌ها درج نام دارنده روی برگه سهام و دفتر شرکت در مورد سهام بانام است.

سهام عادی ابتدا از طریق پذیرش‌نویسی عمومی وارد بازار می‌شود. به عبارت دیگر، سهام قبل از فروش عمومی باید در کمیسیون بورس و اوراق بهادار ثبت شود و اجازه انتشار بگیرد. این نهاد کفایت و دقت اطلاعات ارائه شده شرکت را قبل از عرضه اوراق بهادار، تأیید می‌کند.

سهام عادی دارای ویژگی‌های زیر است:

1 - سهام عادی از منابع دائمی تأمین مالی است و سررسید ندارد. همچنین شرکت انتشاردهنده سهام عادی الزامی در بازخرید این اوراق ندارد.

2 - دارندگان سهام عادی مالک شرکت به حساب می‌آیند. اما از آنجا که دارندگان سهام دیگر مانند سهام ممتاز در دریافت سود و اصل سرمایه شرکت، بر دارندگان سهام عادی حق تقدم دارند، می‌توان گفت که دارندگان سهام عادی مالک نهایی شرکت هستند. مفهوم این نوع مالکیت این است که صاحبان سهام عادی پذیرای بیشترین ریسک سرمایه‌گذاری در شرکت هستند. اگر سود سهم کاهش یابد یا شرکت با زیان مواجه شود، قیمت بازاری و ارزش ذاتی سهام عادی کاهش خواهد یافت. همچنین در صورت انحلال شرکت یا فروش کل دارایی‌های

آن، پس از تسویه همه بدهی‌ها و بازپرداخت حقوق صاحبان سهام ممتاز، حقوق به صاحبان سهام عادی پرداخت می‌شود.

3 - مسؤلیت دارندگان سهام عادی به مقدار سرمایه آن‌ها در شرکت محدود می‌شود. بنابراین اگر تمام دارایی‌های یک شرکت به دلیل ورشکستگی فروخته شود و پول حاصل به اندازه‌ای نباشد که پاسخگوی همه بستانکاران شرکت باشد، آن‌ها نمی‌توانند صاحبان سهام عادی را تحت پیگرد قانونی قرار دهند.

4 - با توجه به توزیع گسترده سهام شرکت‌های سهامی در دست سهامداران، هیچ سهامداری نمی‌تواند کنترل فردی خود را بر شرکت اعمال کند. امور و فعالیت‌های جاری شرکت در اختیار مدیران آن است و صاحبان سهام عادی می‌توانند با رأی خود در تصمیم‌گیری‌های شرکت دخالت کنند.

5 - دارندگان سهام عادی علاوه بر حق انتخاب هیأت مدیره شرکت می‌توانند با آرای خود اقدامات پیشنهادی مدیریت شرکت را تأیید یا رد کنند. هر سهم یک حق رأی دارد. مثلاً پیشنهاد ادغام شرکت در شرکت دیگر یا پیشنهاد تغییر نمودار سازمانی شرکت باید با اکثریت آرای صاحبان سهام شرکت صورت گیرد.

6 - دارندگان سهام عادی دارای حق تقدم اند، به عبارت دیگر دارندگان فعلی سهام عادی در خرید سهامی جدید شرکت اولویت دارند. هدف از اعطای حق تقدم، در ابتدا حفظ کنترل سهامداران موجود بر اداره شرکت و سپس حفظ حقوق سهامداران

ن موجود در مقابل کاهش بهای سهام در نتیجه انتشار سهام جدید است. اگر شرکتی به سهامداران خود حق تقدم خرید سهام بدهد، آنان می‌توانند درصد مالکیت خود را در شرکت حفظ کنند. همچنین دارندگان سهام عادی می‌توانند به تعداد کافی از اوراق بهادار جدید شرکت (از نوع قابل تبدیل به سهام عادی) بخرند و با تبدیل این اوراق به سهام عادی مالکیت خود را کماکان حفظ کنند.

7 - دارندگان سهام عادی حق خرید و فروش و انتقال سهام خود را دارند. علاوه بر این حق دارند دفاتر شرکت را مورد بررسی قرار دهند، هر چند در عمل این حق به شدت محدود می‌شود و فقط اطلاعاتی را دربر می‌گیرد که شرکت در اختیار عموم قرار می‌دهد.

سهام ممتاز

سهام ممتاز نوعی اوراق بهادار است که دارنده آن نسبت به درآمدها و دارایی‌های شرکت، حق یا ادعای محدود و معینی دارد. این سهام زمانی منتشر می‌شود که هزینه سهام عادی بالاتر باشد. هنگامی که درجه اهرم مالی شرکت بالا باشد یا انتشار سهام عادی از نظر کنترل شرکت، برای مالکان مشکل‌ساز باشد، شرکت‌ها اقدام به انتشار سهام ممتاز می‌کنند. این نوع از سهام را به دو دلیل ممتاز می‌نامند:

الف - سود این سهام قبل از سهام عادی پرداخت می‌شود.

ب - در زمان انحلال شرکت یا فروش دارایی‌ها، بعد از تسویه بدهی‌های شرکت، ابتدا صاحبان سهام ممتاز حقوق خود را دریافت می‌کنند و سپس باقیمانده دارایی‌ها به صاحبان سهام عادی می‌رسد.

سهام ممتاز را اوراق بهادار ترکیبی نیز می‌نامند چون ویژگی‌های سهام عادی و اوراق قرضه را با هم دارا هستند. سهام ممتاز از نظر نداشتن سررسید و همچنین هزینه مالیاتی، شبیه سهام عادی‌اند؛ اما با توجه به دریافت سود ثابت همانند اوراق قرضه، در گروه اوراق بهادار با درآمد ثابت قرار می‌گیرند. سهام ممتاز از طریق پذیرهنویسی خصوصی وارد بازار می‌شوند در بازار خارج از بورس و در بورس قابل دادوستد هستند.

ویژگی‌های سهام ممتاز به شرح زیر است:

1 - سهام ممتاز برای صاحبان آن دربردارنده نوعی حق مالکیت در شرکت است.

2 - سهام ممتاز بدون سررسید است.

3 - شرکت انتشاردهنده الزامی ندارد دارایی‌های خود را وثیقه یا رهن این اوراق قرار دهد، زیرا سهامداران ممتاز دارای حق مالکانه هستند.

4 - به دارندگان این سهام سود پرداخت می‌شود. پرداخت سود مستلزم این است که شرکت سود داشته باشد. بنابراین شرکت پرداخت سود را تضمین نمی‌کند. معمولاً سود از پیش تعیین شده و ثابتی به سهام ممتاز تعلق می‌گیرد.

5 - دارندگان سهام ممتاز از نظر دریافت سود سهام بر دارندگان سهام عادی حق تقدم دارند. اگر شرکتی منحل شود دارندگان سهام ممتاز نسبت به صاحبان عادی از نظر دریافت ادعای خود اولویت دارند و تا زمانی که حقوق صاحبان سهام ممتاز پرداخت نشود، صاحبان سهام عادی حق دریافت چیزی از شرکت ندارند.

6 - معمولاً سهام ممتاز بدون حق رأی هستند. یعنی دارندگان این سهام به هنگام انتخاب هیأت مدیره و یا سایر امور مربوط به اداره شرکت حق رأی ندارند و نمی‌توانند در تصمیم‌گیری‌های شرکت دخالت کنند.

حق تقدم در بازار بورس به چه معناست؟

صاحبان سهام عادی علاوه بر دریافت سود سهام و حق رأی دادن، حق دیگری هم دارند که آن را حق تقدم خرید سهام می‌نامند. معمولاً در اساسنامه‌ی شرکتها بر اساس حقوق مدنی یا فقه اسلامی قید می‌شود که در صورت انتشار سهام جدید برای فروش، سهامداران فعلی در خرید آن اولویت دارند. این حق، هم‌ی دارندگان سهام شرکت را که دارای حق رأی بوده و یا ادعایی بر اندوخته‌های شرکت داشته باشند، مجاز می‌نماید تا نسبت به مالکیت در سهام و پذیرهنویسی آن اقدام نمایند. سهام منتشره قبل از عرضه برای عموم مردم، به سهامداران شرکت عرضه می‌شود.

از آنجا که سهامداران شرکت نیز خواهان حفظ حقوق و موقعیت خود در شرکت هستند، انتظار دارند در هنگام افزایش سرمایه و انتشار سهام جدید از سوی شرکت، نسبت به سایر خریداران اولویت داشته باشند. آنها در استفاده یا صرف نظر کردن از این حق، مختار هستند.

اما از آنجا که معمولاً قیمت پیشنهادی فروش سهام شرکت، کمتر از قیمت بازار سهام است (قیمت پذیرهنویسی معمولاً حدود 20-15 درصد زیر قیمت بازار در زمان اعلان حق تقدم تعیین می‌شود)، سهامداران از این حق تقدم استفاده می‌کنند. حق تقدم‌های ناشی از افزایش سرمایه شرکت‌ها همانند سهام، در بورس قابل معامله است.

در صورتی که سهامدار تمایلی به دریافت سهم جدید نداشته باشد، می‌تواند با مراجعه به کارگزار، گواهی‌نامه حق تقدم خرید سهم خود را بر پایه قیمت روز بازار، به فروش برساند.

حق تقدم‌ها عمر کوتاهی دارند. چنانچه سهامداران در مهلت اعلام شده، اقدام به پذیره نویسی نکنند یا از فروش گواهی حق تقدم صرف نظر کنند، شرکت پس از اتمام دوره پذیره نویسی، گواهی‌های مذکور را در بورس اوراق بهادار در معرض فروش قرار می‌دهد و مبلغ حاصل از فروش را پس از کسر ارزش اسمی و هزینه‌های مربوط، به حساب سهامدار واریز می‌کند. طبق عرف یا مقررات، سهامداران به‌طور مساوی مستحق دریافت سهام می‌باشند.

شرکت‌ها از این منابع مالی برای اجرای یک پروژه جدید یا بازپرداخت بدهی‌های جاری استفاده می‌کنند. انتشار حق تقدم به معنی عرضه سهام عادی جدید به سهامداران موجود است تا آنها بتوانند به اندازه درصد مالکیت خود، سهام جدید را به قیمت معین و در مهلت تعیین شده پذیره نویسی نمایند. هدف از اعطای حق تقدم، در ابتدا حفظ کنترل سهامداران موجود بر اداره شرکت و همچنین حفظ حقوق آنها در مقابل کاهش بهای سهام در نتیجه انتشار سهام جدید است. اگر شرکتی به سهامداران خود حق تقدم خرید سهام بدهد، آنان می‌توانند درصد مالکیت خود را در شرکت حفظ کنند.

انواع حق تقدم

به طور کلی سه نوع حق تقدم وجود دارد:

- 1- حق تقدم برای خرید سهام عادی جدید (اضافی): رایج‌ترین شکل حق تقدم، از نوع حق خرید سهام عادی جدید است. از دیدگاه بلاک این‌گونه سهام عادی که به نسبت مالکیت برای سهامداران فروخته می‌شود، معادل با سهام جایزه است.
- 2- حق تقدم برای خرید اوراق بهادار قابل تبدیل به سهام: حق تقدم برای خرید اوراق قرضه و هر نوع اوراق بهادار – غیر از سهام عادی – قابل تبدیل به سهام عادی نوعی دیگر از حق تقدم است که شرکت‌ها می‌توانند منتشر کنند.
- 3- حق تقدم برای خرید سایر اوراق بهادار یا دارایی‌ها: این حق تقدم‌ها برای خرید قرضه، سهام ممتاز، سهام شرکتهای فرعی و غیره، با تقسیم سود یا توزیع سرمایه در مقایسه با حق تقدم برای خرید سهام عادی ارتباط نزدیکتری دارد.

مزایای عرضه حق تقدم

الف- مزایای دیدگاه سهامداران

1- حفظ قدرت کنترل:

حق تقدم باعث حفظ کنترل سهامداران فعلی بر روی شرکت می‌شود. اگر مدیران، موقعیت خود را نزد سهامداران فعلی مستحکم ببینند، عرضه سهام به صورت حق تقدم را ترجیح می‌دهند. اما اگر این موقعیت را سست ببینند، با انتشار سهام جدید و فروش آن به سایر سرمایه‌گذاران، میزان کنترل سهامداران فعلی را کم‌رنگ می‌کنند تا توان برکناری مدیریت فعلی را از دست بدهند.

2- حمایت سهامداران و تأمین منافع آنها در برابر کاهش قیمت سهام:

انتشار سهام جدید به قیمت پایین، قیمت بازار سهام را کاهش می‌دهد. وقتی سهامداران حق تقدم خود را اعمال نکنند و بفروشند، این کاهش به زیان آنها خواهد بود. اما اگر سهامداران از حق خرید خود استفاده کنند، زبانی از این بابت به آنها تحمیل نمی‌شود.

3- در آمریکا می‌توان حق تقدم را به صورت اعتباری خریداری کرد. در حالی که عرضه عمومی سهام عادی را نمی‌توان به صورت اعتباری خرید، بلکه باید به صورت نقدی عرضه شود.

4- گاهی گفته می‌شود که عرضه حق تقدم به این دلیل برای سهامداران مفید است که آنها می‌توانند سهام را به قیمت چانه زنی یا "مذاکره‌ای" خریداری نمایند.

5- در شرایطی که حداقل سرمایه مورد نیاز است، خرید حق تقدم به سرمایه کمتری در مقایسه با عرضه‌های عمومی نیاز دارد.

6- مالیات کمتری برای دریافت حق تقدم و فروش آنها نسبت به دریافت سود نقدی در نظر گرفته می‌شود.

7- هزینه‌های خرید کاهش می‌یابد. گواهی‌نامه‌های حق تقدم با توجه به این که در مهلت معینی قابل خرید و فروش هستند، در طول این مدت، بدون عوارض تمبر، قابل خرید می‌باشند و ...

8- در صورتی که درآمدهای فعلی و آتی شرکتی رضایت بخش باشد و قیمت بازار به این درآمدها پاسخ دهد، عرضه حق تقدم با سیاست تقسیم سود نسبتاً کم، جذاب است.

ب- مزایا از دیدگاه شرکت

- 1- هزینه فروش سهام از طریق حق تقدم از هزینه فروش سهام به عموم بسیار کمتر است.
- 2- انتشار حق تقدم، نسبت اهرمی را کاهش داده و ظرفیت استقراض شرکت را بالا می‌برد.
- 3- کاهش قیمت به دنبال عرضه حق تقدم، تقاضا برای سهام شرکت را افزایش می‌دهد.
- 4- اشتیاق سهامداران و بازار سرمایه را برمی‌انگیزاند و در نتیجه باعث بالارفتن امکان تأمین مالی شرکت می‌شود و هزینه سرمایه کاهش می‌یابد.
- 5- عرضه حق تقدم از عرضه خصوصی مفیدتر است. شرکتی که بازار گسترده و جذابی برای سهام خود ندارد یا از مالکیت متمرکز برخوردار است، تلاش برای فروش سهام جدید خود را تنها روی سهامدارانی متمرکز می‌کند که از قبل درباره شرکت شناخت دارند.
- 6- انتشار حق تقدم، بدون آسیب رساندن به حقوق سهامداران، قیمت بازار را کاهش می‌دهد. بنابراین انتشار حق تقدم، به احتمال زیاد، با موفقیت همراه خواهد بود.
- 7- شرکت با عرضه حق تقدم به سهامداران خود، محبوبیت خود را نزد آنها بالا می‌برد.

معایب عرضه حق تقدم

- 1- تکمیل فرایند عرضه حق تقدم، زمان‌بر و طولانی است.
- 2- عرضه حق تقدم ممکن است باعث رقیق شدن بیشتر EPS و سود نقدی در مقایسه با عرضه عمومی نقدی شود.
- 3- عدم اطلاع سهامداران و ناتوانی مالی آنها در پذیرهنویسی حق تقدم به زیان آنها تمام می‌شود. لذا این موضوع، وفاداری گروه سهامداران دارای حاشیه باریکی از کنترل شرکت را کاهش می‌دهد.

4- پس از اعمال حق تقدم‌ها و بعد از چند ماه، اوراق سهام به دست سهامداران می‌رسد و لذا سهامداران امکان فروش آن را تا چند ماه آینده نخواهد داشت که این وضعیت، قدرت نقدینگی سهام حاصل از عرضه حق تقدم را ضعیف کرده و به تأخیر می‌اندازد.

5- شرکت‌ها ادعا می‌کنند که اگر محدودیت رعایت حق تقدم در کار نباشد، می‌توانند از طریق عرضه عمومی به سرمایه‌گذاران، سرمایه خود را سریع‌تر افزایش دهند تا از طریق انتشار حق تقدم.

6- اگر سرمایه‌گذاران بزرگ و عمده برای خرید سهام به قیمتی بیش از قیمت پذیرنویسی مایل باشند، عرضه حق تقدم، چنین فرصتی را از دست شرکت خارج می‌کند. زیرا سهام جدید بایستی با قیمت پذیرنویسی به سهامداران معینی عرضه شود.

با "اوراق مشارکت" بیشتر آشنا شوید

پس از پیروزی انقلاب و اجرای عملیات بانکداری اسلامی و به تبع آن ممنوعیت بهره در اقتصاد به دلایل شرعی و مبنای فقه اسلامی، انتشار و دادوستد اوراق قرضه متوقف شد. اما وجود ابزار دیگری در بازار مالی کشور که عملکردی مشابه اوراق قرضه داشته باشد و بتواند جایگزین آن گردد و در کنترل حجم نقدینگی و مهم‌تر از آن در تأمین مالی طرح‌های زیربنایی و همچنین طرح‌های تولیدی و خدماتی از منابع مالی بخش خصوصی جامعه مؤثر باشد. ضروری به‌نظر می‌رسید.

بنابر این در پی مطالعات نسبتاً گسترده سازمان برنامه و بودجه، سازمان بورس اوراق بهادار تهران، بانک مرکزی و وزارت مسکن و شهرسازی، در برنامه دوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشور (1374-1378) مسأله استقرار عمومی از طریق انتشار اوراق بهادار به عنوان یک سیاست مالی مطرح شد.

در سیاست‌های کلی برنامه، انتشار اوراق مشارکت، اوراق سرمایه‌گذاری و اوراق مشارکت کوتاهمدت به عنوان یکی از روش‌های کارآمد سیاست‌های پولی و مالی مدنظر قرار گرفت. در طول سال‌های برنامه، موارد استفاده از اوراق مشارکت گسترش یافت و اموری چون اجرای طرح‌های بزرگ ساختمانی و تأمین مالی طرح‌های توسعه مؤسسات عمومی و خصوصی به اوراق مشارکت مسکن اضافه شد.

بر اساس قانون نحوه انتشار اوراق مشارکت مصوب مهرماه 1376، اوراق مشارکت، اوراق بهاداری است که با مجوز قانونی خاص یا مجوز بانک مرکزی، برای تأمین بخشی از منابع مالی مورد نیاز به منظور ایجاد، تکمیل و توسعه طرح‌های عمرانی - انتفاعی دولت مندرج در قوانین بودجه سالانه کشور یا برای تأمین منابع مالی جهت ایجاد، تکمیل و توسعه طرح‌های سودآور تولیدی، ساختمانی و خدماتی شامل منابع مالی لازم برای تهیه مواد اولیه مورد نیاز واحدی تولیدی، توسط دولت، شرکت‌های دولتی، شهرداری‌ها و مؤسسات و نهادهای عمومی غیردولتی و مؤسسات عام‌المنفعة و شرکت‌های وابسته به دستگاه‌های مذکور، شرکت‌های سهامی عام و خاص و شرکت‌های تعاونی تولید منتشر می‌شود و به سرمایه‌گذارانی که قصد مشارکت در اجرای طرح‌های یاد شده را دارند از طریق عرضه عمومی واگذار می‌گردد.

به اوراق مشارکت سود ثابتی به طور علی‌الحساب تعلق می‌گیرد که در مقاطعی از سال پرداخت می‌شود. سود قطعی اوراق هم، در سررسید و از محل سود طرح مورد مشارکت و به تناسب قیمت اسمی و مدت زمان سرمایه‌گذاری در اوراق، تعیین و به دارندگان اوراق مشارکت پرداخت می‌گردد. چنانچه سود طرح، کمتر از سود علی‌الحساب پرداخت شده باشد یا طرح زیان‌ده باشد، دستگاه صادرکننده اوراق مسئول آن است و سود علی‌الحساب پرداخت شده، قابل تعدیل یا استرداد نیست. صادرکنندگان اوراق، متعهد پرداخت سود علی‌الحساب در مواعد مقرر و بازپرداخت اصل مبلغ اوراق در سررسید و سود قطعی آن در فاصله زمانی پنج ماه بعد از سررسید هستند.

این تعهدات، در مورد اوراق مشارکت طرح‌های عمرانی اعم از آن که دولت و یا یکی از دستگاه‌های اجرایی مجری آن باشند توسط دولت تعهد و تضمین می‌شود و در مورد اوراق مشارکت منتشر شده توسط دستگاه‌های عمومی (به استثنای طرح‌های عمرانی) یا خصوصی، شخص حقوقی دیگری با عنوان ضامن، تعهدات ناشر را تضمین می‌کند. در مورد اوراق مشارکت بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، این بانک پرداخت اصل و سودهای متعلقه را در سررسیدهای مقرر، از طریق بانک‌های عامل تضمین می‌کند.

از ویژگی‌های اوراق مشارکت به عنوان یکی از ابزارهای مهم تأمین مالی، می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

- اوراق با نام یا بی‌نام است،

- قیمت اسمی مشخصی دارد،

- سررسید آن مشخص است و به عبارتی مدت معین دارد،

- بازپرداخت اصل اوراق در سررسید و پرداخت سود علی الحساب آن در مقاطع معین توسط ناشر، تضمین شده است،

- خرید و فروش اوراق از طریق شعب منتخب بانک عامل یا از طریق بورس اوراق بهادار (در صورت پذیرش) مجاز است،

- دارندگان اوراق به نسبت قیمت اسمی و مدت زمان مشارکت در سود حاصل از اجرای طرح‌های مربوط، سهم هستند،

- هر ورقه نشان‌دهنده میزان قدرالسهم دارنده آن در طرح مورد سرمایه‌گذاری است،

- با فروش اوراق مشارکت رابطه وکیل و موکل بین ناشر و خریدار اوراق محقق می‌شود (در واقع ناشر به وکالت از طرف خریداران اوراق می‌تواند نسبت به مصرف وجوه حاصل از فروش اوراق به منظور اجرای طرح و خرید و فروش هرگونه کالا، خدمت و دارایی مربوط به طرح اقدام نماید. انتقال اوراق به رابطه وکالت خدشه وارد نمی‌کند و این رابطه تا سررسید اوراق بین ناشر و دارندگان اوراق نافذ و معتبر است)،

- اوراق مشارکت به عنوان وثیقه طرف‌های معامله در قراردادهای مربوط به وزارتخانه‌ها، مؤسسات و شرکت‌های دولتی، شهرداری‌ها و سایر دستگاه‌های اجرایی پذیرفته می‌شود.

- از مقررات موجود درباره اوراق مشارکت و به‌ویژه قانون نحوه انتشار اوراق مشارکت چنین می‌توان نتیجه گرفت که این اوراق ابزار

مالی جدیدی برای جذب پس‌اندازها و تجهیز منابع مالی و جلب مشارکت مردم در تأمین مالی طرح‌های عمرانی و زیربنایی دولتی و طرح‌های سودآور تولیدی، ساختمانی و خدماتی شرکت‌های دولتی شهرداری‌ها و مؤسسات و نهادهای عمومی غیردولتی و شرکت‌های وابسته به آنها و همچنین شرکت‌های سهامی عام و خاص و شرکت‌های تعاونی تولیدی است.

با قرارداد اختیار معامله آشنا هستید؟

اختیار معامله قراردادی دوطرفه بین خریدار و فروشنده است که براساس آن خریدار قرارداد حق (نه الزام و تعهد) دارد که مقدار معینی از دارایی مندرج در قرارداد را با قیمت معین و در زمانی مشخص بخرد یا بفروشد. بنابراین براساس این قرارداد، دو طرف توافق می‌کنند که در آینده معامله‌ای انجام دهند. در این معامله خریدار اختیار معامله، در ازای پرداخت مبلغ معینی، حق خرید یا فروش دارایی مندرج در قرارداد را در زمانی مشخصی با قیمتی که هنگام بستن قرارداد تعیین شده است، به دست می‌آورد. از طرف دیگر، فروشنده قرارداد اختیار معامله، در مقابل اعطای این حق به خریدار با دریافت مبلغ معینی هنگام عقد قرارداد، براساس مفاد قرارداد، آماده فروش دارایی مذکور است.

چنان‌که از تعریف قرارداد اختیار معامله پیداست، دارنده قرارداد (خریدار) در اعمال حق خود مختار است و به عبارت دیگر هیچ تعهد و الزامی ندارد و در صورت صرف نظر وی از اجرای قرارداد، مبلغی را که در ازای این حق، پرداخته است از دست می‌دهد. از طرف دیگر فروشنده در صورت خواست خریدار، مجبور به اجرای قرارداد است.

قراردادهای اختیار معامله به دو دسته طبقه‌بندی می‌شوند:

الف - قرارداد اختیار خرید

دارنده این نوع اختیار معامله، حق دارد که مقدار معینی از دارایی مندرج در قرارداد را با قیمت مشخصی - به قیمت توافقی - در دوره زمانی معینی بخرد. در ادامه، دو حالت خرید و فروش قرارداد اختیار خرید در قالب مثال توضیح داده شده است.

حالتی را در نظر بگیرید که سرمایه‌گذار تصمیم می‌گیرد که اختیار خرید (از نوع اروپایی) 100 سهم شرکت "الف" را با قیمت توافقی 10000 ریال بابت هر سهم، خریداری کند. فرض کنید قیمت جاری سهم مزبور 9800 ریال، تاریخ انقضای قرارداد چهار ماه، و قیمت قرارداد اختیار معامله بابت هر سهم 500 ریال است. بنابراین سرمایه‌گذاری اولیه - برای خرید قرارداد - 50000 ریال است. اگر قیمت سهم در تاریخ انقضای قرارداد کمتر از 10000 ریال باشد، مسلم است سرمایه‌گذار قرارداد را به اجرا نمی‌گذارد چون خریدن سهمی که قیمت روز آن کمتر از 10000 ریال است با قیمت توافقی 10000 ریال بخردانه نیست. در این وضعیت سرمایه‌گذار میزان سرمایه‌گذاری اولیه خود (50000 ریال) را از دست می‌دهد. اما اگر قیمت سهم در تاریخ سررسید بیشتر از 10000 ریال باشد، سرمایه‌گذار

قرارداد را به اجرا می‌گذارد. فرض کنید قیمت سهم به 11500 ریال برسد. با اجرای قرارداد سرمایه‌گذار می‌تواند 100 سهم را با قیمت هر واحد 10000 ریال خریداری کند. اگر او در همان زمان سهم خود را در بازار به فروش برساند مبلغ 150000 ریال (1500 ریال بابت هر سهم) - بدون در نظر گرفتن هزینه‌های معاملاتی - سود می‌کند. با در نظر گرفتن هزینه اولیه خرید قرارداد اختیار معامله سود خالص سرمایه‌گذار 100000 ریال است.

ب - قرارداد اختیار فروش

این قرارداد به دارنده حق می‌دهد که مقدار معینی از دارایی مندرج در قرارداد را با قیمت توافقی در دوره زمانی مشخصی بفروشد. در حالی که خریدار قرارداد اختیار خرید، به امید افزایش قیمت آن را می‌خرد، خریدار قرارداد اختیار فروش پیش‌بینی می‌کند که قیمت در آینده کاهش خواهد یافت.

سرمایه‌گذاری را در نظر بگیرید که قرارداد اختیار فروش (از نوع اروپایی) 100 سهم شرکت "الف" را با قیمت توافقی 7000 ریال خریداری می‌کند. فرض کنید که قیمت جاری سهم مزبور 6500 ریال، تاریخ انقضای قرارداد سه ماه بعد، و قیمت قرارداد برای هر سهم 700 ریال باشد. بنابراین سرمایه‌گذاری اولیه (برای خرید قرارداد) 70000 ریال است. چون قرارداد اروپایی است، فقط در زمان انقضا قابل اجراست و در صورتی که قیمت در آن زمان کمتر از 7000 ریال باشد اجرا می‌شود. فرض کنید قیمت سهم شرکت "الف" در تاریخ انقضا 5500 ریال باشد، سرمایه‌گذار می‌تواند بر اساس قرارداد 100 سهم را با این قیمت بخرد و با قیمت 7000 ریال بفروشد و 150000 ریال (1500 ریال برای هر سهم) سود به دست آورد. اگر 70000 ریال سرمایه‌گذاری اولیه را از این مبلغ کم کنیم. سود خالص سرمایه‌گذار 80000 ریال خواهد بود. در این راهبرد نیز تضمینی وجود ندارد که سرمایه‌گذار سود کند. اگر قیمت کالا در زمان انقضا، بیشتر از 7000 ریال باشد، قرارداد اختیار فروش ارزش ندارد و سرمایه‌گذار مبلغ 70000 ریال سرمایه‌گذاری اولیه را از دست می‌دهد.

با اوراق "صکوک" آشنایی دارید؟

در کشورهایایی که دارای جمعیت مسلمان زیادی هستند، استفاده از ابزارهای مالی متعارف مانند اوراق قرضه، کارایی و مقبولیتی ندارد. بر این اساس دولت‌ها و شرکتهای اسلامی و یا شرکتهای اسلامی فعال در کشورهای غیراسلامی که بدنبال تأمین مالی و مدیریت بدهی خود هستند نیازمند یافتن جایگزین‌هایی مطابق با اصول اسلامی می‌باشند.

در سال‌های اخیر رشد ابزارهای مالی اسلامی که به صکوک شهرت یافته بسیار چشمگیر بوده است. تا جایی که بر اساس آمار، تا پایان سال 2006 میلادی ارزش کل صکوک منتشر شده بالغ بر 50 میلیارد دلار عنوان شده است. کشورهای بحرین، مالزی، قطر و آلمان به عنوان پیشگامان در این زمینه شناخته شده‌اند. در حالت کلی می‌توان صکوک را اوراق بهادار مبتنی بر دارایی، با درآمد ثابت یا متغیر، قابل معامله در بازار ثانویه و مبتنی بر اصول شریعت دانست.

اصطلاح «صکوک» برگرفته از واژه عربی صکوک به معنای چک، نوشته بدهکار، سفته و قبض بدهی است و به طور معمول، به عنوان «اوراق قرضه اسلامی» تعریف می‌شود. تمایزی که میان این دو تعریف از صکوک وجود دارد، اساسی و مهم است، چرا که با تأکید بر این تفاوت، هدف از به کارگیری صکوک به عنوان ابزاری جدید در بانکداری اسلامی، تقلید از اوراق قرضه مبتنی بر بهره در بانکداری معمول نیست، بلکه ایجاد ابزاری ابتکاری است که منطبق بر قوانین شریعت اسلام باشد.

صکوک به عنوان اوراق بهادار با پشتوانه مالی تعریف می‌شود که باید خود دارای ارزش باشد و نمی‌تواند بر اساس فعالیت‌های سفته‌بازی و سوداگرانه و در واقع فعالیت‌هایی که بدون خلق ارزش و کار صورت می‌گیرند، سودآوری داشته باشد. اوراق بهادار صکوک منابع مالی را با پشتوانه ترازنامه و دارایی‌های فیزیکی شرکت‌های خاص جذب می‌کنند.

استفاده از لفظ صکوک جهت ابزارهای مالی اسلامی برای نخستین بار در سال 2002 در جلسه فقهی بانک توسعه اسلامی پیشنهاد شد. بعد از آن سازمان حسابداری و حسابرسی نهادهای مالی اسلامی اقدام به معرفی انواع صکوک نمود. که عبارتند از؛

- (1) صکوک مالکیت دارایی‌هایی که در آینده ساخته می‌شود،
- (2) صکوک مالکیت منافع دارایی‌های موجود،
- (3) صکوک مالکیت منافع دارایی‌هایی که در آینده ساخته می‌شود،
- (4) صکوک صلح،
- (5) صکوک استصناع،

- (6) صکوک مرابحه،
- (7) صکوک مشارکت،
- (8) صکوک مضاربه،
- (9) صکوک نماینده سرمایه‌گذاری،
- (10) صکوک مزارعه،
- (11) صکوک مساقات،
- (12) صکوک ارائه خدمات،
- (13) صکوک حق الامتیاز.

از بین صکوک فوق‌الذکر تنها استفاده از صکوک اجاره، سلم و استصناع و تا حدی صکوک مشارکت، مرابحه و مضاربه معمول است.

در یک تقسیم بندی دیگر می‌توان صکوک را به دو گروه ابزار حقوق صاحبان سهام و ابزار بدهی تقسیم نمود. صکوک اجاره، سلم، استصناع و مرابحه زیر مجموعه ابزار بدهی و صکوک مشارکت و مضاربه زیر مجموعه ابزار حقوق صاحبان سهام قرار می‌گیرند.

یکی از مهمترین انواع صکوک معرفی شده "صکوک اجاره" می‌باشد. صکوک اجاره در حقیقت اوراق بهاداری است که دارنده آن بصورت مشاع، مالک بخشی از دارایی است که منافع آن بر اساس قرارداد اجاره به مصرف‌کننده یا بانی واگذار شده است.

جهت انتشار اوراق اجاره وجود حداقل سه نهاد مالی ضروری می‌باشد که عبارتند از بانی، واسط و امین.

بانی شخصی حقوقی است که صکوک اجاره با هدف تأمین مالی آن را منتشر می‌شود و می‌تواند اقدام به اجاره نمودن دارایی مبنای انتشار صکوک اجاره از واسط به نمایندگی از سرمایه‌گذاران نماید. واسط نهاد مالی است که صرفاً به منظور نقل و انتقال دارایی به وکالت از دارندگان صکوک اجاره و انتشار صکوک اجاره تشکیل می‌شود. امین نیز شخص حقوقی است که به نمایندگی از سرمایه‌گذاران و به منظور حفظ منافع آنان در چارچوب ضوابط اجرایی انتشار صکوک اجاره مسئولیت نظارت بر کل فرآیند عملیاتی صکوک اجاره را بر عهده دارد.

ریسک اوراق صکوک

ریسک مربوط به اوراق صکوک را به طریق مختلفی می‌توان دسته‌بندی کرد. مهمترین ریسک‌هایی که دارندگان اوراق صکوک با آن مواجه هستند را می‌توان به صورت زیر بیان کرد:

- ریسک از بین رفتن دارایی‌ها

- ریسک نرخ سود

- ریسک کاهش قیمت دارایی

مزایای اوراق صکوک

برخی از مزایای انتشار اوراق صکوک را می‌توان به شرح زیر بیان نمود:

1- صکوک نقدینگی بانی را افزایش می‌دهد

2- دارایی‌هایی که نقدینگی پایینی دارند و یا غیرنقد هستند از ترازنامه خارج شده و وجوه نقد جایگزین آن می‌شود.

3- با اینکه قسمتی از دارایی‌ها از شرکت بانی جدا می‌شود اما با این حال باز هم بانی می‌تواند از دارایی‌ها استفاده کند.

4- از آنجا که صکوک با پشتوانه‌ی دارایی منتشر می‌شود لذا دارای ریسک کمتر است و هزینه‌ی تأمین مالی را نیز کاهش می‌دهد. یک راه دیگر کاهش هزینه‌ی تأمین مالی استفاده از افزایش اعتبار است.

5- صکوک با فراهم کردن امکا

ن تبدیل دارایی‌ها به اوراق بهادار به توسعه‌ی بازار سرمایه کمک می‌کند.

6- چنانچه برای دادوستد اوراق صکوک یک بازار ثانویه فراهم می‌شود، آنگاه قابلیت نقدشوندگی این اوراق هم افزایش می‌یابد.

Iranluxir آموزش های مجازی آسان:

www.Iranluxir.com

www.Iranluxir.com

آموزش های مجازی آسان و تبلیغات رایگان

0939 5050 458 Whatsapp

روزانه بهترین کتاب های جهان هدیه بگیرید

@Iranluxir @Iranluxirbot

دوره های آموزشی از ما هدیه بگیرید..